

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií

Současná rodina a rodičovství

Barbora Horníková

2021

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta zdravotnických studií
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Barbora Horníková**
Osobní číslo: **Z17445**
Studijní program: **B5350 Zdravotně sociální péče**
Studijní obor: **Zdravotně-sociální pracovník**
Téma práce: **Současná rodina a rodičovství**
Zadávající katedra: **Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce**

Zásady pro vypracování

1. Studium literatury, sběr informací a popis současného stavu řešené problematiky.
2. Stanovení cílů a metodiky práce.
3. Příprava a realizace průzkumného šetření dle stanovené metodiky.
4. Analýza a interpretace získaných dat.
5. Zhodnocení výsledků práce.

Rozsah pracovní zprávy: **35 stran**
Rozsah grafických prací: **dle doporučení vedoucího**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5.
2. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 728-80-257-0807-1.
3. CHALOUPKOVÁ, Jana a kol. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-185-9.
4. KUCHAROVÁ, Věra a kol. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2019. ISBN 978-80-7416-333-3.
5. URBAN, Lukáš. *Sociologie: klíčová témata a pojmy*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-5774-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Barbora Faltová**
Katedra porodní asistence a zdravotně sociální práce

Datum zadání bakalářské práce: **9. června 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. srpna 2021**

doc. Ing. Jana Holá, Ph.D. v.r.
děkanka

L.S.

Mgr. Helena Poláčková v.r.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 24. června 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Současná rodina a rodičovství jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše. Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 16.08.2021

Barbora Horníková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce Mgr. Barboře Faltové, za podporu a sdílení poznatků při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce je teoreticko-průzkumná. Ve své průzkumné části se zaměřuje, na zmapování pohledu vysokoškolských studentů Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice, na současnou rodinu a rodičovství. Teoretická část této práce se zabývá vymezením pojmu rodina, její typologií, funkcí a její proměnou ve společnosti. Dále manželstvím, rodičovstvím a rolí ženy a muže. Zároveň stručně charakterizuje vybrané pomáhající profese, které souvisí s průzkumnou částí této práce. V průzkumné části bakalářské práce jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření. Sběr dat probíhal anonymně, napříč ročníky a obory Fakulty zdravotnických studií. Cílem průzkumu bylo zjistit, jakým způsobem studenti vnímají hodnotu rodiny a jaký oni sami mají názor na založení rodiny.

KLÍČOVÁ SLOVA

rodina, rodičovství, manželství, pomáhající profese

TITLE

Contemporary Family and Parenthood.

ANNOTATION

The bachelor's theoretical and practical. thesis focuses on mapping the view of university students at the Faculty of Health Studies, University of Pardubice, on the current family and parenthood. The bachelor's thesis is divided into two parts -. The theoretical part deals with the delimitation of the term family, typology of the family and fiction as itself. Furthermore, the theoretical part deals with the family transformation in society, afterwards issues and parenthood itself. The exploratory part of the bachelor's thesis evaluates and presents the results of a questionnaire survey. Data collection took place anonymously, across the years of studies and fields of the faculty of health studies. The aim of the survey was to find out how students understand the value of the family and what they themselves think about inception of family.

KEYWORDS

family, parenthood, marriage, helping profession

OBSAH

Úvod.....	10
1 Cíle práce	12
1.1 Cíl teoretické části.....	12
1.2 Cíl průzkumné části.....	12
1.2.1 Průzkumné otázky.....	12
2 Společnost a hodnoty	13
2.1 Společnost	13
2.1.1 Vývojové etapy společnosti.....	13
2.1.1.1 Předindustriální společnost.....	13
2.1.1.2 Industriální společnost.....	13
2.1.1.3 Postindustriální společnost	14
2.2 Hodnoty.....	14
2.2.1 Hodnoty v rámci pomáhajících profesí.....	15
3 Vymezení pojmu rodina.....	16
3.1 Typologie rodiny.....	17
3.1.1 Typologie rodin podle členů domácnosti.....	18
3.1.2 Typologie rodiny podle vývoje společnosti.....	18
3.1.3 Typologie rodiny podle její funkčnosti.....	19
3.2 Funkce rodiny.....	20
4 Rodina v kontextu společenských změn.....	22
4.1 Rodičovství	24
4.1.1 Role otce a matky	26
5 Charakteristika vybraných pomáhajících profesí	28
5.1 Porodní asistentka	28
5.2 Radiologický asistent	28
5.3 Všeobecná sestra	29

5.4	Zdravotně-sociální pracovník.....	29
5.5	Zdravotnický záchranář.....	30
6	Průzkumná část	31
7	Metodika Průzkumu.....	32
7.1	Sběr dat.....	32
7.2	Zpracování dat.....	32
8	Prezentace Výsledků.....	34
8.1	Charakteristika výběrového souboru.....	34
8.2	Průzkumné otázky	37
9	Diskuse.....	52
10	Závěr	55
11	Použitá literatura	58
12	Přílohy.....	63

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Tabulka 1 - Plány studentů po absolvování bakalářského studia	43
Tabulka 2 - Důvody ke vstupu do manželství	45
Obrázek 1 - Vývoj počtu sňatku a rozvodů v České republice v letech 1950-2019	23
Obrázek 2 - Složení respondentů podle pohlaví	34
Obrázek 3 - Složení respondentů podle studijního oboru	35
Obrázek 4 - Složení respondentů podle ročníku studia	36
Obrázek 5 - Názor studentů, zda by chtěli žít v manželství	37
Obrázek 6 - Věk uzavření manželství u žen	38
Obrázek 7 - Věk uzavření manželství u mužů	39
Obrázek 8 - Názor studentů, zda by chtěli mít dítě	40
Obrázek 9 - Optimální věk narození prvního dítěte	41
Obrázek 10 - Počet dětí	42
Obrázek 11 - Představa studentů o rodinném soužití	44
Obrázek 12 - Důvody žen k odkladu rodičovství	46
Obrázek 13 - Názor studentů na rodičovství	49
Obrázek 14 - Role ženy při zajištění rodiny	50
Obrázek 15 - Role muže při zajištění rodiny	51

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

Atd.	A tak dále
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
Např.	Například
Sb.	Sbírka zákonů
Tj.	To je
Tzv.	Tak zvaný
ZSP	Zdravotně-sociální pracovník

ÚVOD

"Oženit se, založit rodinu, přijmout všechny děti, jež přijdou, zachovat je na tomto světě, a dokonce, bude-li možné, je trochu vést, to je podle mého přesvědčení nejzazší meta, již může člověk dosáhnout." (Franz Kafka)

Bakalářská práce na téma současná rodina a rodičovství se zabývá problematikou proměny faktorů vedoucích k založení rodiny z pohledu vysokoškolských studentů Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice.

První část práce se zabývá společností a hodnotami. Teoretickým popisem pojmu rodina a rodičovství, jak z pohledu psychologického, tak sociologického. Dále se věnuje podrobnému rozboru rodiny podle typologií. Jsou zde popsány typy rodin a jejich rozdělení podle členů v domácnosti. Dále je popsáno rozdělení rodiny podle vývoje společnosti. V neposlední řadě jsou zde uvedeny typy rodin podle jejich funkčnosti, kdy hlavním měřítkem je výchova dětí a možné následky, jako například vznik psychických problémů nebo sociálně patologických jevů. Vymezení pojmů uzavírá část týkající se hlavních funkcí rodiny a jejího významu pro společnost, zaměřená na to, jakými proměnami prošla rodina z pohledu společnosti v posledních letech. Teoretickou část uzavírá kapitola o vybraných pomáhajících profesích v souvislosti se společností a hodnotami. Popisuje kompetence, budoucích profesionálů pomáhajících profesí, kteří by měli pracovat s respektem k hodnotám společnosti (např. hodnota rodiny).

Možný (2008) uvádí tvrzení, že funkce manželství byla vždy přesně určená, tudíž do něj lidé vstupovali spíše z čistě zjištěných důvodů včetně plození potomků. Před revolucí byla úroveň sňatečnosti velmi vysoká, což se po pádu komunistického režimu změnilo. Po roce 1989 tato úroveň klesla a od té doby vznikl velký počet rodin, kde partneři žili v nesezdaném soužití. Když už se někteří jedinci rozhodnou pro manželství, odhodlávají se až v mnohem pozdějším věku, než tomu bylo u dřívějších generací. Od toho se samozřejmě odvíjí i následné počty dítěte a založení rodiny jako takové. Změna je patrná jak v rodičovské roli, tak s tím souvisejícím postavením muže a ženy v rodině. Přestože sňatků ubylo, nově je možné pozorovat trend uzavírání sňatků mladších ročníků, a to včetně narození prvního dítěte.

Podle Masákové (2011) dochází k proměně rodičovských rolí a rodiny vlivem změn ve společnosti. Mladí lidé častěji vyjíždí za prací do světa nebo na zkušenou. Nespěchají do dlouhodobých svazků a zůstávají déle bydlet u rodičů. Výrazně se posunul věk mladých lidí

zakládajících rodinu. Věk rodičů, především matek prvorodiček se posunul průměrem na 30 let. Partneri, kteří se rozhodnou pro založení rodiny většinou přivádí na svět jedno dítě. Mění se také rozdělení rolí v rodině, kdy i žena začíná preferovat kariéru před založením rodiny a přerozdělení tradiční role muže, kdy přebírá péči o domácnost a výchovu dětí.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaký pohled mají studenti Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice na současnou rodinu a rodičovství. Zjistit, jejich představy o založení rodiny a jak vnímají rozdělení mužské a ženské role v rodině.

1 CÍLE PRÁCE

1.1 Cíl teoretické části

Hlavním cílem teoretické části je vymezit odbornou terminologii související s tématem této práce.

1.2 Cíl průzkumné části

Hlavním cíl průzkumné části je zjistit, jak studenti nelékařských zdravotnických oborů (pomáhajících profesí), vnímají hodnotu rodiny, rodičovství a manželství.

1.2.1 Průzkumné otázky

- Jak respondenti vnímají hodnotu rodiny, rodičovství a manželství?
- Jakou představu mají respondenti o své budoucí rodině a manželství?

2 SPOLEČNOST A HODNOTY

2.1 Společnost

Sociologická encyklopedie popisuje společnost jako vyjádření synonyma pro lidstvo jako celek, jedná se o největší skupinu společnosti, do které jednotlivec může patřit. Propojení pohlaví a všech věkových skupin, kteří respektují sdílenou kulturu a vytvořenou instituci. Společně sdílejí hodnoty společnosti řídicí se normami a chování přijímají od kulturních vzorů. Bližší pojem pro společnost může být vyložen např. jako stát.

Každá společnost má své specifické kulturní, sociální rysy a jazyk. Ve společnosti dochází k socializaci jedince už od narození. Učí se kulturním návykům, hodnotám a normám ve společnosti do které se narodil a v průběhu dospívání se s nimi ztotožňuje. Tím dochází k tomu, že rysy společnosti se předávají z generace na generaci a setrvávají i poté, co jedno pokolení odejde a druhé se narodí (Giddens, 2013, s. 265).

2.1.1 Vývojové etapy společnosti

2.1.1.1 Předindustriální společnost

Také nazývaná zemědělská společnost. Datovaná v období od 10–8 000 let př. n. l. Jednalo se o feudální stát, kde byl u moci panovník, duchovenstvo a šlechta. Zdrojem bohatství bylo zemědělství (půda, pole a dobytek). V této době většina obyvatel bydlela na vesnici a bylo zvykem mít početnou rodinu (Urban, 2011, s. 95–97).

2.1.1.2 Industriální společnost

Industriální neboli průmyslová společnost je datována od 17. století n. l. Subjektem moci byl národní stát, ve kterém docházelo k rozvoji průmyslových center u měst. Hlavním znakem bohatství ve společnosti byly nerosty, továrny a materiální suroviny. Začala výstavba silnic, dálnic a lidé z vesnic se přestěhovali za prací do měst. Docházelo k růstu lidské individuality a sociálních vztahů. Hlavním znakem pro rodinu této doby byla nukleární manželská rodina (Urban, 2011, s. 95–97).

2.1.1.3 Postindustriální společnost

Též společnost postmoderní, společnost, již počátek se uvádí především v roce 1955. Vznikali nadnárodní společnosti, korporace a nadace. Došlo k rozvoji terciální a kvartální sféry (služba a věda), čímž začalo více lidí pracovat v kancelářích a laboratořích. Začali růst nároky na zaměstnance v rámci celoživotního vzdělávání a kvalifikací, kvůli zvyšujícím specializacím, začali být profese méně nahraditelné. Sociální vztahy a komunikace se virtualizovali vlivem rozvoje digitálních sítí. Ve společnosti došlo v rámci rodiny ke změně formy soužití, přibylo nesezdaných a registrovaných partnerství a lidí, kteří žijí sami (Urban, 2011, s. 95–97).

2.2 Hodnoty

Pro každého jedince má každá hodnota jinou váhu, avšak hodnoty v životě člověka jsou nezbytné. Zajišťují existenci člověka jako takového. Za hodnoty jsou považovány např: potřeby jedince, společenské, etické a právní normy. Společně vytvářejí hodnotový systém a vstupují do systému hodnot jedince (Spousta, 2008, s. 243).

V současné době jsou v České republice hodnotové preference dle sociologického výzkumu následující:

1. Rodina
2. Přátelé a známí
3. Volný čas
4. Práce
5. Politika
6. Náboženství (Čulík, 2010)

Hodnota je sama o sobě brána jako přesvědčení jedince a společnosti, zda je něco prospěšné a dobré nebo nežádoucí a špatné. Hodnoty pomáhají člověku hledat ideu, že to, v co věří, je dobré a je třeba o to usilovat. Během života si člověk některé hodnoty přetváří. Může k tomu dojít například pokud jde o nemocného člověka nebo nemoc jeho nejbližších. Jedinec může dostat příležitost k přehodnocení svých hodnot, k vyslovení dosud nevyřčeného nebo také k usmíření. Je důležité respektovat morální a lidské zásady, zejména důstojnost jedince (Krátká, 2018. s. 12-13).

2.2.1 Hodnoty v rámci pomáhajících profesí

Pomáhající pracovník pozná vnitřní svět klienta hlavně tak, že sám klient ho popíše. Komunikace mezi klientem a pracovníkem může spolupráci usnadnit, nebo také zkomplikovat. Především pokud pro obě strany má stejné slovo jiný význam (Kopřiva, 2016, s. 33).

Pracovníci pomáhajících profesí nejsou nuceni s klientem sdílet jeho názor a žebříček hodnot, avšak musí ho respektovat. U pomáhajících profesí je důležitá hodnota důvěry a vztahu mezi pracovníkem a klientem (Svatošová, 2012, s. 66).

Pokud pacient dojde k procesu ujasňování svých hodnot, může to mít velký význam pro jednání pracovníka, který to může využít v pomoci pacientovi najít nový hodnotový systém k vyrovnání se s nemocí, stejně tak to může pomoci zdravotníkovi v plánování ošetrovatelských postupů v podpoře zdravotních a kulturních uvědomění pacienta (Krátká, 2018, s. 13).

3 VYMEZENÍ POJMU RODINA

Rodina je a vždy byla velmi důležitou společenskou jednotkou. Plní podstatnou roli, na jejíž funkci jsou závislé další mezilidské vztahy, zejména partnerské vztahy, rodičovství a péče o děti. V posledních letech se tato jednotka ovšem proměňuje a mění se některé její charakteristické rysy.

Vymezit pojem rodina je složité, neboť existuje mnoho různých pohledů. Můžeme zde aplikovat jak sociologické zkoumání, tak výzkum z hlediska psychologického nebo demografického, kde se úhel pohledu mění společně se zeměpisnou polohou či odlišnou kulturou. Na základě toho lze identifikovat několik těchto definic.

Urban (2017, s. 211) popisuje rodinu, jako intimní, uzavřenou skupinu lidí, spojených manželstvím nebo pokrevními vztahy, kde odpovídají za výchovu dětí dospělí jedinci.

Tradiční vymezení pojmu rodina definuje Šulcová (2007, s. 30), jako soužití dvou lidí opačného pohlaví, za účelem plnění emocionální, materiální, reprodukční a výchovné funkce. V této definici lze pozorovat absenci rodiny tvořené homosexuálním párem a jejich dětmi.

První, velmi zásadní pravidlo, které je stanoveno zákonem je monogamie. To znamená, že je možné žít a fungovat pouze v jednom manželském svazku současně (Giddens, 2013, s. 309). Toto uzákonění ovšem vede k fenoménu, mít nespočet různých, po sobě jdoucích manželství.

Dalším charakterem rodiny je neolokalita a patrilinearita. Neolokalita je charakterizována, tím že se nově vzniklý manželský pár stěhuje do nového domova, tedy, že se nabourává model generačního bydlení. Patrilinearita znamená dědičnou linii z otcovi strany. Děti dědí jméno a majetek po otci. Setkáváme se i s pojmem matrilinearita, kde děti dědí majetek a jméno z matčiny strany (Giddens, 2013, s. 315).

Vytvoření rodiny má svůj smysl. Vytváří se z důvodu spojenectví, které má jasný účel. Dva dospělí jedinci společně dělají důležitá rozhodnutí, propojuje je sex, zároveň je pojí nutnost nacházet spojení s dětmi, hledáním společných zájmů atd. Podle psychologa Martina Járy je rodina „*forma spolupráce dospělých a dětí, která může mít biologický základ a musí mít sociální/socializační cíle.*” (Jára, 2007, s. 33)

Jeho definici můžeme vnímat jako jakýsi model, který však může skrývat mnoho potenciálních problémů. Velmi častým úkazem např. neúplných rodin nebo rodin podobného modelu

je, že děti mohou přebírat role svých rodičů a určitou dominantní pozici, kterou tato role nabízí a může mít za následek proměnu klasického modelu.

Rodinný život se z klasického jednotného modelu častěji přesouvá do situací, kdy jsou vytvářeny modely nové. Stále ve společnosti nacházíme rodiny složené ze dvou biologických rodičů a vlastních dětí, ale nutno konstatovat, že se jejich počty zmenšují. Naopak se rodinou nazývají i společné domácnosti, které vůbec koncept rodiny nesplňují. *„Dlouhou dobu byla rodina (nejen v sociologii) chápána jako jakási neměnná hodnota v měnícím se světě, stabilní jistota chránící před „pohybem“ venku. Jenže rodina se stejně jako celá společnost dynamicky mění a jako k dynamické jednotce k ní také musíme přistupovat. V současnosti jsou aktuální dvě paralelně se rozvíjející diskuse o rodině. První se týká hranic, tedy co je a co už není rodina. Sociologicky je rodina skutečně vymezena jako monogamní pár, většinou s dětmi. Zároveň se však rozlišuje rodina nukleární, rodina rozšířená, rodina vícegenerační apod. Druhá věc je, jakým obsahem je to, co jako rodinu chápeme, naplňováno, a tedy, jak má rodina vypadat a fungovat.“* (Pulkrábková, 2007, s. 31)

Struktura rodiny byla významně ovlivněna nově uspořádanými majetkoprávními vztahy. Role ženy se v průběhu dvacátého století proměnila. Už neplní pouze roli hospodyně, ale získala na samostatnosti, jak v osobní oblasti, tak hlavně finanční. Logicky se tím proměnila i definice rodiny, neboť žena už není s výchovou dítěte závislá na muži nebo na rodičích. V české společnosti došlo ke změně modelu rodiny v druhé polovině 20. století, kdy došlo k definitivnímu překonání jednoho z dlouholetých společenských tabu, rozvodu. *„Jednotná sociologická teorie rodiny dnes totiž neexistuje, stejně jako neexistuje jednotná „rodina“. Domácnosti konstituované manželským párem s dětmi (což se tradičně chápe jako rodina) tvoří dnes v Evropě jen asi čtvrtinu ze všech domácností a z textů publikovaných v sociologii rodiny nepojednává o klasické nukleární rodině snad ani ta jedna čtvrtina“* (Možný, 2008, s. 25).

3.1 Typologie rodiny

Na to, jak obecně a platně definovat rodinu, nahlížíme různými pohledy, stejně tak i její rozdělení a podkategorie rozlišujeme různě. Správná sociologická teorie o „jednotné rodině“ dnes již neexistuje. Tradičně chápané rodiny (manželský pár s dětmi) zaujímají v Evropě snad pouze jednu čtvrtinu, jak je poznamenáno výše (Možný, 2008, s. 25).

3.1.1 Typologie rodin podle členů domácnosti

Základní rozdělení rodiny lze určit podle počtu jejích členů a vzájemných vztahů mezi nimi (např. příbuzenský vztah vzniklý sňatkem nebo pokrevním poutem).

Rodina *nukleárního typu* je dvougenerační rodina skládající se z dospělých manželů a jejich dětí (vlastních či adoptovaných), která sdílí společnou domácnost (Giddens, 2013, s. 309).

Pokud v jedné domácnosti s oběma rodiči a dětmi žijí další blízcí příbuzní (bratři, sestry, prarodiče, tety apod) jedná se o *rodinu rozšířenou* (Giddens, 2013, s. 309). Tento typ rodiny může být i vícegenerační.

Za *úplnou rodinu* považujeme tu, kde jsou v jedné domácnosti oba rodiče (pokud nejsou v manželském svazku jedná se o *rodinu partnerskou*) a jejich děti. Předpoklad v úplné rodině, je takový, že má naplnit potřebu dětí, „zejména potřebu bezpečného citového vztahu včetně identifikačního procesu.“ (Masáková, 2011, s. 30). U žádného modelu rodiny ani u rodiny úplné, není vyloučena přítomnost patologických jevů.

V *neúplné rodině* výchovu dítěte či dětí zabezpečuje jen jeden z rodičů. Samoživitelé se můžou potýkat s finančními a existenčními problémy. Na druhou stranu „je častým mýtem, že dítě z neúplné rodiny vždy strádá a je tím poznamenáno. Zejména tam, kde se rodina rozpadla z důvodů rodinné patologie, jako jsou domácí násilí nebo alkoholismus jednoho z rodičů, bývá život dítěte klidnější jen s jedním rodičem.“ (Masáková, 2011, s. 31).

Rodina složená z předchozích rodin se nazývá *komponovaná rodina*. Jedná se o rodinu, kde rodiče z předchozího vztahu přináší dítě. Děti získávají nevlastní sourozence, otčímky nebo macechy (Novotná, 2019, s. 39).

Orientační rodina je rodina, ve které se jedinec narodil a vyrůstal (Možný, 2008, s. 294). Je důležité zmínit, že ačkoliv jsou monogamní či heterosexuální rodiny v naší společnosti v převaze, nesmíme zapomínat i na ostatní typy domácností a sociologie nemůže budovat své teorie pouze podle modelu neolokální, monogamické a dvougenerační rodiny. Na legitimitě a významu nabývají i jiné typy domácností, ať se jedná o sezdané či nesezdané soužití, rodiny lesbiček s adoptovaným dítětem či soužití homosexuálů (Možný, 2011, s. 24).

3.1.2 Typologie rodiny podle vývoje společnosti

Rodiny můžeme dělit i dle důvodů vstoupení do manželského svazku. Toto rozdělení se odvíjí z historickém kontextu doby a kulturních zvyklostí dané země.

Pojem *tradiční rodina* je v současné době v České republice spíše minulostí. Výběr partnera spočíval na domluvě rodičů jedinců, kteří měli vstoupit do svazku manželského. Partnera svým potomkům vybírali především podle společenského postavení či majetku rodiny (Možný, 2008, s. 21).

Manželská rodina, vzniká svobodnou volbou obou zúčastněných. Důležitou roli v manželské rodině i v ideologii manželství obecně hraje téma rovnosti mezi mužem a ženou (Možný, 2008, s. 56).

S vývojem společnosti a sociálních struktur se mění i charakteristika rodiny. Ivo Možný ve své knize *Rodina a společnost* (2008), rozděluje rodinu do tří kategorií, a to *tradiční, moderní a postmoderní*. V tradiční rodině se setkáváme se širokou a vícegenerační strukturou. Autoritou je v této rodině otec a role rodičů jsou komplementární a hierarchizované. V tradiční rodině manželský svazek legitimizuje sexuální styk a děti. V moderní rodině se již setkáváme s pojmem nukleární a manželská rodina. Legitimizace se vztahuje pouze na děti a autorita se rozděluje mezi otce a matku. Jelikož se společnost stále vyvíjí a „*některé změny pak vyvolávají nutně další změny, po rodině moderní přichází rodina postmoderní.*“ (Možný, 2008, s. 23). Její struktura je popsána jako variabilní a individualizovaná, stejně jako autorita v ní, která je proti tradiční oslabená. Její funkce jsou hlavně citové a nevzniká pro to, aby legitimizovala sex či děti.

3.1.3 Typologie rodiny podle její funkčnosti

Fischer a Škoda (2014) používají rozdělení rodiny podle její funkčnosti, jejímž hlavním měřítkem je výchova dětí a možné následky, a to vznik psychických problémů nebo sociálně patologických jevů. Dítě si skrze rodinu osvojuje základní lidské návyky a vzorce chování. Stává se pro něj zdrojem zkušeností, které v jiném prostředí nezíská. Rodina by měla nejen uspokojovat psychické, fyzické a sociální potřeby jedince, ale skrze vzájemnou interakci ho formovat v průběhu jeho vývoje a pomáhat s nacházením identity ve společnosti. Funkce, které rodina plní jsou ekonomické, biologické, sociální a psychologické.

V knize *Sociální patologie* (Fischer, Škoda, 2014, s. 158) jsou popsány čtyři typy rodin, podle funkčnosti:

1. *Funkční rodina* (až 85 % v běžné populaci) je rodina, ve které je vývoj dítěte dobrý a jemu prospěšný.

2. *Problémová rodina* (12-13 %) je rodina, v níž poruchy nacházíme v některých či všech funkcích. Rodina je však schopná tyto problémy vlastními silami řešit (případně s krátkodobou pomocí zvenčí), a tudíž neohrožuje přímo vývoj dítěte. Pro pracovníky OSPOD představuje tato rodina potřebu vyšší pozornosti.
3. *Dysfunkční rodina* (2 %) je rodina, kde se vyskytují poruchy tak vážné, že bezprostředně ohrožují vývoj dítěte a rodinu jako celek. Tyto poruchy není rodina schopná zvládnout sama a přicházejí opatření z okolí (sanace rodiny). Je otázka, do jaké míry tuto rodinu podporovat a kdy v zájmu dítěte jít do opozice, např. zbavení rodičovských práv.
4. *Afunkční rodina* (0,5 %) je rodina, ve které jsou poruchy tak značné, že tím přímo ohrožují vývoj či existenci dítěte. Sanace v této chvíli nepomáhá a jediné řešení je dítě z rodiny vzít a umístit ho do rodiny náhradní, v krajním případě do ústavní péče.

Pokud se dítěti v rodině nedostává uspokojení základních potřeb anebo se v domácnosti potýká s určitými problémy, podepíše se to na jeho dospívání a vývoji. V extrémních případech vznikají určité patologické formy chování a může mít sklon k závislostem (alkohol, drogy, atd.). „*Děti z dysfunkčních rodin se proto velmi často potýkají s pocity psychické deprivace. Ta vzniká následkem dlouhodobého neuspokojování citových potřeb. Takové děti se pak často vyznačují některými psychickými zvláštnostmi, někdy až poruchami negativně ovlivňujícími jejich postupné zařazování do společnosti.*“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 158-9).

3.2 Funkce rodiny

Rodina je velmi důležitá, jde o malý, ačkoliv důležitý sociální systém společnosti. Dítě se skrze rodinu setkává s prvním sociálním modelem společnosti, učí se návykům a chování. Dochází k přenosu tradic a kulturním zvyklostem. Přejímá nebo naopak odmítá určité názory a pohledy na dané věci a okolí. Rodina jedince skrze svou podporu, dané hodnoty nebo konflikty připravuje na budoucí život (Mühlpachr, 2008, s. 152-3).

Jednotlivé funkce rodiny se podle své charakteristiky dají rozdělit na *biologickou (reprodukční), ekonomickou, emocionální, výchovnou, socializační, a ochranou.*

Biologicko-reprodukční funkce, která zajišťuje plození potomku, mimo jiné uspokojuje sexuální touhy a potřeby (Mühlpachr, 2008, s. 152).

Ekonomická funkce rodiny vychází z předpokladu, že ve společnosti existuje rodina jako sociální i ekonomická skupina, která zajišťuje materiální potřeby všech členů rodiny. Z ekonomického hlediska považujeme rodinu za domácnost, která je významným spotřebitelem, ale zároveň důležitým původcem ekonomických hodnot (např. rodinné podniky, podnikatelé) (Procházka, 2012, s. 106).

Socializační a akulturační funkce slouží k výchově dětí, k utváření jejich životních či kulturních hodnot, formování životního stylu a vzdělávání (Mühlpachr, 2008, s. 153).

Emocionální funkce slouží k uspokojování citových potřeb, vytváří bezpečné prostředí a podporu lidského uznání a pocit jistoty (Mühlpachr, 2008, s. 152-3).

Miroslav Procházka v *Sociální pedagogice* (2012, s. 107.) přidává ještě *funkci výchovnou*, jelikož jedním z hlavních účelů rodiny je výchova dětí. Rodina předává svým potomkům životní hodnoty a vzorce chování. Proto by se měla být výchovným vzorem a jejich oporou.

V rodinném prostředí probíhá pro dítě proces primární socializace, stejně tak dítě ovlivňuje své rodiče. Dítě se učí například jazyk jako jeden ze symbolů mezilidské komunikace. Právě komunikace je mezi členy rodiny velmi důležitým faktorem. Výchovná funkce rodiny se tak prolíná s *funkcí socializační*. Skrze výchovu předávají rodiče svým potomkům kulturní hodnoty, tradice a zvyky. Dítě se zapojuje do komunity a dalších sociálních sítí společnosti (Mühlpachr, 2008, s. 153).

Další funkci, kterou kniha *Sociální pedagogika* (Procházka, 2012, s.110) definuje, je *funkce ochranná*, která zajišťuje potřeby pečovatelské zaopatřující u všech členů domácnosti. Podílí se na zdravotní, sociální péči (např. o prarodiče), ale i na péči poskytovanou členům domácnosti se speciálními potřebami. Souvisí úzce s *emocionální funkcí*, kde rodina vytváří citové, bezpečné prostředí. Stablní prostředí a bezpečí domova je podmínkou pro zdravý duševní i tělesný vývoj dítěte.

Existuje mnoho faktorů, které ovlivňují funkčnost rodiny, některé mohou být především pro potomky a dospívající generaci v domácnosti v budoucnu velmi určující. Patří mezi ně např. vysoká rozvodovost, změna z úplné rodiny na jiný její typ (neúplná, sloučená), změna rodičovských rolí, zaměření rodičů na vlastní životní styl (kariéra, zájmy, odpočinek, vlastní volný čas) (Mühlpachr, 2008, s. 21).

4 RODINA V KONTEXTU SPOLEČENSKÝCH ZMĚN

Podle Matouška (2013, s. 181) až do 19. století nebylo založení rodiny, věcí individuální volby. Nové rodiny vznikaly kvůli státu (např. u starých Řeků) nebo kvůli rodinám, ze kterých manželé pocházeli. K založení rodiny ve středověku, bylo potřeba mít souhlas vrchnosti. Donedávna bylo založení rodiny spjata smlouvou s Prozřetelností, kterou vyjadřovalo křesťanské znění: Co Bůh spojil, člověk nerozdvojí. Z této definice je zřetelné, že manželství mělo vždy funkci jasnou, určenou. Do manželství člověk většinou nevstupoval kvůli lásce či jiným hlubším hodnotám, ale spíše z čistě zjištěných důvodů.

Během dvacátého století došlo k mnoha změnám, které formovaly rodinu. Hlavní z nich byl vstup žen na pracovní trh a rozšíření antikoncepce (Možný, 2008, s. 22-3).

Zajímavý je pohled Inocenta Arnošta Bláhy, který říká: „...Nuže, domnívám se, na základě svých mnohaletých pozorování, jež se týkají jak rodin městských, tak venkovských - u těch pak zvláště v době válečné a poválečné - jak rodin chudých, tak rodin náležejících k sociálně vyšším kategoriím společenským, tak rodin nižších společenských vrstev, že pod právní formou rodiny monogamické existuje tu ve skutečnosti v mnohých a mnohých případech rodina mnohомуžská a mnohoženská, t.j. spojení jedné ženy s více muži, a jednoho muže s více ženami. Nemáme, žel, vědeckých dat... abychom mohli stanovit, v jakém poměru číselném stojí tyto rodiny... k rodinám přísně monogamickým... ale připuštěme jen, ... že tato porucha sexuálního společenství v rodině monogamické je dosti častá, aby vzbudila naši pozornost a naši obavu.“ (Bláha in Možný, 2008, s.48).

Od druhé poloviny dvacátého století, došlo k poklesu porodů. Věk prvorodiček se výrazně posunul, v průměru až na 30 let. Od toho se odvíjí skutečnost, že páry, které se rozhodnou pro rodinu, většinou na svět přivedou jedno dítě, což mělo vliv i na koncepci rodičovských rolí. Ženy, které preferovaly, do narození dítěte kariéru, se mohou ocitnout v konfliktu profesní role s rolí mateřskou. Změnila se i role muže v rodině, který už nemusí být, hlavním živitelem rodiny a přebírá část povinností o domácnost a výchovu dětí (Masáková, 2011, s. 27-8).

Velkým mezníkem v rodinném konceptu bylo uzákonění rozvodu v roce 1950. Do té doby měli manželé pouze dvě možnosti, první byl rozvod v trochu jiném smyslu než v současnosti. Manželům bylo dovoleno najít si jiné bydliště, žít každý zvlášť a nemuseli dodržovat manželské povinnosti. Právně se ovšem nic neměnilo. Lidé stejně uvízli v pasti sňatku a nový už nebyl možný. Druhou možností byla tzv. rozluka, ta opravňovala jedince k novému sňatku

i tak to však bylo většinovou společností přijímáno velmi tvrdě a člověk si tento „cech“ nesl po celý život (Česko v datech, 2016).

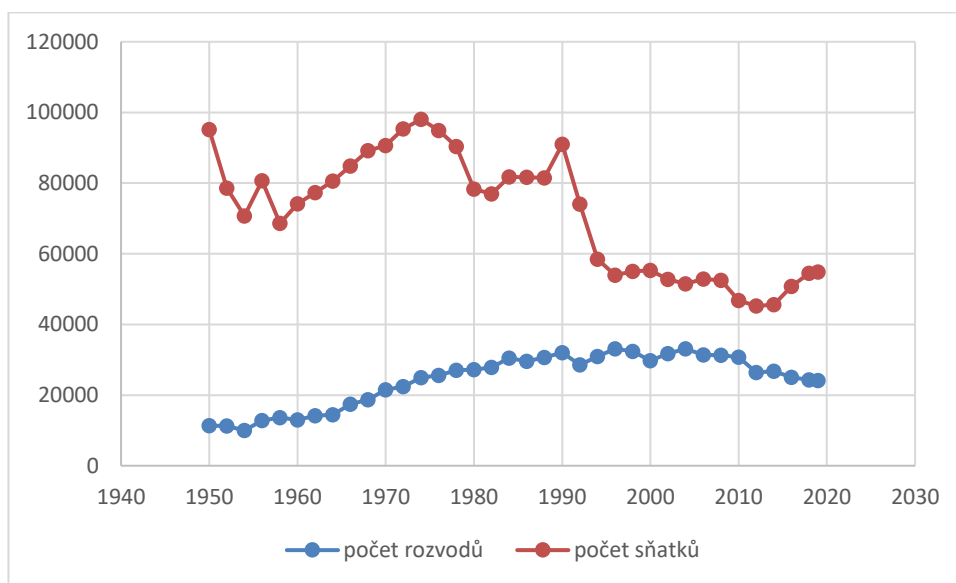
Ve dvou třetinách žádostí o rozvod jsou častěji navrhovatelem ženy. Právě častější rozvodovost a s tím spojená nepřítomnost otce vede ke vzniku neúplných rodin a tím k oslabení rodinné solidarity (Česko v datech, 2016).

Od 90. let se velmi proměnil způsob, jakým se zakládají rodiny. Mnoho párů přivádí na svět dítě do nesezdaného soužití a mnoho párů dokonce sezdaní ani nikdy neuskuteční a žijí v této alternativě celý život. Jedná se o variantu, která je v dnešní době velmi moderní (Chaloupková, 2010, s. 117).

„Slábné potřeba legitimizovat početí dítěte sňatkem, což dokládá skutečnost, že podíl těhotných nevěst poklesl za posledních deset let o více než polovinu.“ (Zeman in Chaloupková, 2010, s. 117).

Příčina nesezdaného soužití může být různá a jsou na ni mnohé pohledy. Někteří uvádějí tyto změny v souvislosti s tím, že ženy mají menší závislost na mužích nebo že mladí lidé jsou v hledání vhodného partnera pečlivější. Chtějí žít teď a tady a neřešit budoucnost (Chaloupková, 2010, s.117).

Níže můžeme vidět graf, který mapuje počet svateb a počet rozvodů právě od roku 1950.

Obrázek 1 - Vývoj počtu sňatku a rozvodů v České republice v letech 1950-2019

Zdroj: ČSÚ, 2020.

Jak již bylo zmíněno výše, v posledních letech prošlo v Československu téma „rodina“ velkým vývojem a znatelnými změnami. Před revolucí byla úroveň sňatečnosti velmi vysoká, což se po pádu komunistického režimu změnilo. Po roce 1989 tato úroveň klesla a od té doby vzniká čím dál tím více nesezdaných soužití. Když už se někteří jedinci rozhodnou pro manželství, odhodlávají se až v mnohem pozdějším věku, než tomu bylo u dřívějších generací. Od toho se samozřejmě odvíjí i následné početí dítěte a založení rodiny jako takové.

„Tato situace se změnila po roce 1989, kdy se otevřela mladým lidem široká škála nových příležitostí a normy týkající se rodinného chování a organizace životní dráhy se oslabily. Můžeme proto očekávat, že změny v časování rodinných tranzic a pluralizace rodinných forem se odráží i v nárůstu heterogenity rodinných situací, ve kterých se nacházejí mladí lidé stejného věku.“ (Chaloupková, 2010, s.101). Z toho vyplývá, že v současné době už není možné k rodině přistupovat jako dříve. Je nutné přijmout i jiné nově vznikající typy svazků, jakými je právě třeba nesezdané soužití, sezdané nesoužití, partnerství homosexuálů s adoptovanými dětmi a jiné (Možný, 2008, s. 24).

4.1 Rodičovství

„Nejvýznamnějším přechodem v rodinném cyklu je přechod k rodičovství.“ (Možný, 2008, s. 150).

Tento přechod působí především na ženu, ke kterému dochází pod sociálním tlakem. Od historie je statut ženy spojen s mateřstvím. Po druhé světové válce se rozšířila dobrovolná bezdětnost. Dříve nebylo výjimkou, že zdravá žena měla za svůj život, alespoň jedno dítě a početné rodiny nebyly výjimkou jako dnes. Ženy, které za celý svůj život nemají děti, se setkávají s nevyřčenou, však přítomnou otázkou od svého okolí: Nemůže nebo nechce mít děti? Nebo nemá nikoho, s kým by je mohla mít? Ženy velmi často mohou pocítovat frustraci mateřství, vlivem působení svého okolí a medií, aby byly dokonalými matkami (Možný, 2008, s. 151).

Rodičovství může být bráno i jako přechod, ke kterému dochází neplánovaně. Především to tak bývá u prvního dítěte. V druhé polovině 20. století, nebylo výjimkou, že každá druhá nevěsta byla těhotná (Možný, 2008, s. 151).

Vstup do rodičovství je zlomový, nedá se na něj připravit, tak jako na jiné věci např. sňatek. Dítě, které tu do teď nebylo, jednoho dne je. Ženu připravuje těhotenství na mateřství fyziologicky, nikoliv sociálně (Možný, 2008, s. 153).

Rodičovství lze chápat jako jednu ze sociálních rolí (role matky, role otce) v rodině a společnosti, která přináší mnoho nových zkušeností. Rodičovstvím vznikají nové vztahy v rodině a tato životní změna samozřejmě přímo ovlivňuje všechny zúčastněné. Kromě plnění rodičovských funkcí společně s funkcemi samotné rodiny s sebou rodičovská role přináší několik určitých znaků. Jedním z nich je například nadřazenost rodiče, který je pro dítě autoritou (asymetrická). Není vratná, jakmile se stane člověk rodičem, zůstává jím napořád a dítě spojuje rodiče k sobě specifickou vazbou. V neposlední řadě to obnáší změnu životního stylu (zodpovědnost, povinnosti) (Vágnerová, 2007, s. 109).

Výchova jako taková se mění v čase a život rodinného společenství se stává odrazem změn, které proudí společností. Lze rozlišit dvě základní koncepce rodičovské autonomie, *tradiční a liberální* (Možný, 2008, s. 155).

V *tradiční koncepci* přenášejí rodiče na dítě své hodnotové systémy a vidění světa. Výchovné prostředky volí takové, jaké považují za nejlepší. V rámci toho mohou dítěti bránit v jeho vlastních rozhodnutích nebo omezovat možnosti seznámit se s jinými postoji, se kterými oni nesouhlasí (Možný, 2008, s. 155).

V *liberální koncepci* se naopak rodiče snaží dítě nijak neovlivňovat. Nechávají svého potomka objevit své vlastní hodnoty a představy o dobrém životě (Možný, 2008, s. 155).

„Spolu s uvolněním poměrů a otevřením se světu, se v rodinách začaly objevovat výraznější změny ve smyslu potřeby seberealizace rodičů, někdy i prostřednictvím dětí. Jako by si rodiče dovolili splnit svá i nevědomá přání. Nemalý vliv na měnící se vnitřní poměry rodin měly i vzory ze světa zprostředkované médii, jež někdy přinášela virtuální pozlátkový obraz. V době po roce 1989 se v rodinách, a tím i na dětech, nepříznivě odrazil velký nepoměr mezi možností „mít“ a absencí „muset“. Zpřístupnění materiálních statků a s nimi spojený výkon nabývaly a pořád ještě nabývají na významu. Rodiče hodně pracují, dětem kompenzují svou nepřítomnost a zapominají pěstovat jejich díl odpovědnosti.“ (Masáková, 2011, s. 27).

Sociální tlak společnosti přispívá k touze stát se rodičem. Většinou se stane před dosažením 30 let (v naší společnosti je tento věk pokládán za hraniční v přechodu do rané dospělosti). Do tohoto věku je přijatelná i bezdětnost. Ovšem neexistence jistého partnera ovlivňuje snahu

žen stát se matkou. Více než polovina žen ve věku 30–35 let uvádí, že je obtížné shledat partnera, který by byl rozvázným otcem. Dalším důležitým stanoviskem, které přispívá touze stát se rodičem, je mít ekonomické zabezpečení a své zázemí (Vágnerová, 2007, s. 110).

Nejzákladnější funkcí, povinností, potřebou nebo i cílem rodiče je vychovat své potomky, poskytnout jim rodinné bezpečí a připravit je na dospělý život. Děti přináší rodičům do života nové výhledy a hlediska. Vztah rodičů s dětmi je ze začátku velmi intimní, ale tento vztah se dospíváním dítěte postupně rozvolňuje, aby byli rodiče schopní poskytnout dětem samostatnost v poznávání sebe sama a okolí (Gillernová 2011, s. 114).

4.1.1 Role otce a matky

Role muže a ženy (otce a matky) v rodinné domácnosti se liší. Existují zde určité genderové stereotypy, které určují, jaký obsah by jednotlivé role měly naplňovat. Právě tyto stereotypy se postupně proměňují (Farková, 2009, s. 24).

Vývojovým základem zůstává, že žena cítí potřebu mateřství, projde devíti měsíčním cyklem, během něhož si přivlastňuje roli matky a zároveň tím naplňuje svůj pud zplodit dítě. Existují případy, kdy se žena na tuto roli necítí připravena a může vznikat deprivace, že situaci matky nezvládne. Tento postoj se ovšem mění příchodem prvních pohybů plodu, kterými dává najevo svojí existenci (Vágnerová, 2007, s. 121).

Vedle toho muž svou roli otce přijímá až po narození dítěte. Obecně se role otce během těhotenství podceňuje, přitom i muž tím plní svou velmi důležitou biologickou funkci, početí. *„Příroda si nemohla dovolit luxus pouhé mateřské lásky a ochranu lidskému potomstvu zajistila instinktivní výbavou obou pohlaví, žen i mužů.“* (Matějček, 2008, s. 13).

Podobný vývoj nastává i u mužů. Muži se stávají jemnější, pozornější a citlivější, tato empatie má ale někdy za následek ztrátu základního mužského stereotypu, kterým je pevnost a rozhodnost (Trapková a Chvála, 2009, s. 139).

V posledních několika letech, prošly rodinné role, otec a matka, velkou proměnou. Došlo dokonce k prolínání těchto rolí. Od mužů se očekávalo, že ekonomicky zajistí rodinu a nebudou se tolik zapojovat do výchovy dětí a péči o domácnost, kterou měla primárně na starost žena. Jeden z důvodů je určitě měnící se pozice ženy ve společnosti. Věci, které byly dříve dostupné pouze pro muže, se najednou otevírají i ženám. Pracovní a sociální rovnoprávnost velmi zahýbala s rodinným systémem. Ženy díky ekonomické nezávislosti na mužích získaly větší

sebevědomí a snahu prosadit se. Mnoho žen v dnešní době vydělává více peněz než muži, a proto zde není očekávání, že muž musí být ten, co rodinu finančně zajistí. Naopak, postupně více žen se stává samostatnými a je schopno rodinu zajistit i jako samoživitelky. Došlo k znejistění role muže, ženy už neočekávaly, že se muž na fungování rodiny bude podílet již jen ekonomickým zabezpečením, ale očekávaly, že se muž zapojí do rodinného fungování (Farková, 2009, s. 24).

Je zajímavé pozorovat role otce a matky jako partnerů z hlediska sociologického. Oba partneři totiž vytvářejí různé modely a ty musí během vývoje svého rodinného života naplňovat. Prvním z nich je koalice. To znamená, že musí vytvořit prostředí, které je ze všech možných směrů vyhovující, na úrovni intimní, emocionální, komunikační aj. Důležité je, aby byli oba schopni vytvořit prostředí, které je bezpečné a jisté. A již v této koalici někdy nastávají problémy. *„Očekávání nebývají otevřeně komunikována, obě strany skrytě, či otevřeně očekávají výhody na své straně (v krajní variantě co nejrychleji), nejsou jasně vymezeny hranice vztahu a jejich propustnost, od samého počátku se mohou stát součástí koalice mýty.“* S tím se samozřejmě pojí další faktory, které tuto koalici ohrožují, jakými jsou různé vnější okolnosti jako ekonomická situace, životní styl atd. Když se tato koalice vytvoří vzniká další mnohem složitější, a to je koalice rodičů a dítěte. Tato koalice je dočasná a různě se proměňuje (Farková, 2009, s. 26).

5 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍ

V souvislosti se společností a hodnotami v kompetenci budoucích profesionálů (respondentů), kteří by měli pracovat s hodnotami společnosti jako je např. hodnota rodiny. U pomáhajících profesí více než u ostatních povolání hraje velkou roli mezilidský vztah mezi pracovníkem a klientem. Pomáhající profese se setkávají s lidmi v nouzi, kteří potřebují pomoci. Klientovi nestačí pouze „slušnost“, potřebuje mít pocit, že pracovníkovi není klient na obtíž, že je přijímán takový, jaký je a cítit porozumění z pracovníkovi strany (Kopřiva, 2016).

5.1 Porodní asistentka

Jedním z cílů studijního programu Porodní asistence, zahrnuje vzdělávání studenta v poskytování přímé péče o individuální potřebu žen, novorozenců, rodin či komunit ve vztahu k zdraví, ale i k nemoci. Další cíl oboru směřuje k získávání znalostí v právních předpisech v oblasti poskytování zdravotnických služeb či péče v ČR. Zaměřuje se např. na právo ženy vybrat si poskytovatele zdravotních služeb (MZČR, 2020).

Porodní asistentka vykonává specializovanou ošetrovatelskou péči bez odborného dohledu o těhotné ženy, rodící ženy a ženy do 6 týdne po porodu podle ošetrovatelského procesu. Může např. *provádět návštěvy v rodině těhotné ženy, ženy do šestého týdne po porodu a gynekologicky nemocné, sledovat její zdravotní stav. (§5 odst. 1 písm. b)*. Na dále může porodní asistentka bez odborného dohledu poskytovat ošetrovatelskou péči fyziologickému novorozenci – provádět jeho první ošetření, případně zahájit okamžitou resuscitaci. Pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo dětské sestry, které mají specializovanou způsobilost v oboru v souladu s diagnózou stanovenou lékařem může porodní asistentka poskytovat vysoce specializovanou ošetrovatelskou péči (Zákony pro lidi, 2011).

5.2 Radiologický asistent

Mezi cíle studia bakalářského studijního oboru Radiologický asistent je dosažení potřebných znalostí a dovedností k provádění radiologických diagnostických výkonů, aplikaci ionizujícího záření a ozařovacích postupů. Absolvent oboru musí být připraven v praxi uplatnit

naučené odborné činnosti jako je např. specifická péče o pacienta během radiologických procesů i po nich. „Absolvent oboru by měl být schopný na základě svých získaných vědomostí, dovedností, sociální zralosti a přístupu k jednotlivcům, komunitám a rodinám přispívat k profesionalizaci oboru radiologická asistence, zvyšovat prestiž i postavení radiologického asistenta ve společnosti.“ (MZČR, 2020.)

Radiologický asistent může provádět bez odborného dohledu a bez indikace lékaře např.: zkoušky stálosti zdrojů ionizujícího záření, provádět specifickou ošetrovatelskou péči v souladu s radiologickými výkony. Bez odborného dohledu s indikací lékaře může radiologický asistent, asistovat u postupech intervenční radiologie, provádět léčebné, ozařovací a zobrazovací techniky. Aplikovat léčivé přípravky, které jsou nutné k provedení výkonů (Zákony pro lidi, 2011).

5.3 Všeobecná sestra

Cílem studijního programu Všeobecná sestra je získání profesních kvalifikací v poskytování přímé ošetrovatelské péče se zaměřením na individuální potřeby jednotlivců, rodin a komunit. Absolvent oboru má být schopen na základě získaných dovedností a vědomostí zhodnotit zdravotní stav a potřeby člověka v různých životních situacích a věkových obdobích. Zajišťuje péči o individuální potřeby pacienta. Podpora této péče vede k posílení a udržení zdraví a k prevenci vzniku onemocnění či zhoršení zdravotního stavu. Poskytuje ošetrovatelskou péči o nemocné osoby, o osoby se zdravotním postižením a umírající (MZČR, 2020).

Všeobecná sestra prostřednictvím ošetrovatelského procesu v souladu s diagnózou lékaře, zajišťuje základní a specializovanou ošetrovatelskou péči, např.: vyhodnocování potřeb a soběstačnosti pacientů, sledování fyziologických funkcí pacientů, jejich fyzický a psychický stav. Získávat pacientovu osobní, rodinnou, pracovní a sociální anamnézu. Podávat farmaka, zavádět periferní žilní katetry, ošetrovat pacientovy rány, centrální a periferní vstupy. Provádět návštěvní službu a poskytovat péči v sociálním prostředí pacienta (Zákony pro lidi, 2011).

5.4 Zdravotně-sociální pracovník

Cílem studijního programu zdravotně-sociální pracovník, dále jen ZSP je získání profesní kvalifikace k samostatnému poskytování péče orientované na jednotlivce, rodinu a komunitu. „Absolvent posuzuje životní situaci pacienta ve vztahu k onemocnění či následkům

onemocnění.“ ZSP chápe zdravotně-sociální specifika a potřeby klientů ve zdravotnických a sociálních službách. Mapuje potřeby klientů napříč všemi věkovými kategoriemi a cílovými skupinami. Reaguje na jejich potřeby a plánuje kroky vedoucí k uspokojení potřeb. Na základě vyhodnocení klientových potřeb, být schopný naplánovat vhodnou formu pomoci a zajištění zprostředkování návazné odborné pomoci (MZČR, 2020).

Zdravotně-sociální pracovník provádí: **depistáž** (cílené vyhledávání jedinců, kteří v důsledku svého onemocnění nebo nemocí svých blízkých ocitnou v nepříznivé životní situaci.), **sociální šetření** (posuzování stavu pacienta ve vztahu k onemocnění nebo jeho následkům.), **sociálně-právní poradenství, zajištění návazné péče a služeb**. V případě úmrtí pacienta poskytnout odborné poradenství v sociální oblasti pozůstalým, u osamělých pacientů zajistit záležitosti spojené s úmrtím (Zákony pro lidi, 2011).

5.5 Zdravotnický záchranář

Cíle studijního programu Zdravotnický záchranář je získání profesní kvalifikace v rozsahu přednemocniční neodkladné péče a poskytování akutní intenzivní lůžkové péče a péče na urgentním příjmu. Absolvent oboru je schopný podílet se na podpoře a ochraně veřejného zdraví. Může podněcovat jedince i skupiny obyvatel k péči o zdraví i přes náhlé ohrožení zdraví, včetně prevence proti nemoci a úrazů (MZČR, 2020).

Zdravotnický záchranář provádí bez odborného dohledu v rámci poskytování neodkladné přednemocniční péče např: zahájení kardiopulmonální resuscitace, zajišťovat periferní žilní vstup, ošetření ran včetně zástavy krvácení, zavádět inhalační a kyslíkovou terapii (Zákony pro lidi, 2011).

6 PRŮZKUMNÁ ČÁST

Praktickou část bakalářské práce tvoří průzkum mezi studenty Fakulty zdravotnických studií Univerzity Pardubice, který zjišťoval, jak je vnímáno manželství a rodičovství pohledem dnešní mladé generace. V rámci dotazníkového šetření byla pozornost věnována například: na zjišťování, zda chtějí respondenti žít v manželství, zda by chtěli mít respondenti dítě, jaké plány mají respondenti do budoucna (po ukončení bakalářského studia), jakou roli v rodině respondenti přikládají mužům a ženám.

Na základě teoretické části byly vytvořeny průzkumné otázky, které byly součástí vytvořeného dotazníku. Dotazník byl rozdán na jaře 2020 studentům všech bakalářských oborů.

Průzkumné otázky

- Jak respondenti vnímají hodnotu rodiny, rodičovství a manželství?
- Jakou představu mají respondenti o své budoucí rodině a manželství?

7 METODIKA PRŮZKUMU

Praktickou část práce tvoří kvantitativní průzkum, který byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazník je určen ke sběru dat. Má postavení mezi teorií a průzkumnými otázkami (Punch, 2008, s. 46). Při využití kvantitativního výzkumu je využíván sběr dat za pomoci testů nebo dotazníků. Kvantitativní výzkum má přednosti v rychlém sběru dat, který poskytuje přesná data a je užitečný při zkoumání velkých skupin. Získaná data se analyzují, popisují a případně ověřují (Hendl, 2005, s. 25)

Dotazník se skládal ze 17 otázek, uzavřených a polouzavřených. Uzavřené otázky obsahují všechny možné varianty odpovědí, tak aby je respondent považoval za výstižné a přesné. Polouzavřené otázky mají předem stanovené odpovědi, přičemž na konec přidáme variantu „jiná odpověď“ pro možnost, že se respondent s nabízenými možnostmi neztotožní (Olecká, 2010). Dotazník obsahoval tři okruhy otázek. První okruh zahrnoval identifikační otázky, týkající se pohlaví, věku a vzdělání respondenta. Ve druhém okruhu měli respondenti sdělovat své názory na rodičovství a manželství. Třetí okruh byl zaměřen na názory týkající se přijatých tvrzení a jejich plánů do budoucna.

7.1 Sběr dat

Sběr dat probíhal elektronickou formou v programu Survio a odesílán studentům. Výběr respondentů na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice byl záměrný. Omezen byl pouze na studenty bakalářského programu. Zjišťování bylo provedeno ve všech ročnících studijních programů bakalářského studia. Cílovou skupinu respondentů tvořili studenti studijních programů všeobecné ošetrovatelství, porodní asistence, zdravotnické záchranářství, radiologická asistence a zdravotně sociální péče. Pro průzkum byly vybrány všechny úplně vyplněné dotazníky.

7.2 Zpracování dat

Vyhodnocení kvantitativního průzkumu bylo provedeno prostřednictvím popisné statistiky. Chráska (2016, s. 16). udává, že popisná statistika se zabývá shromažďováním a popisováním dat do takové míry, aby poskytla co nejpřesnější přehled údajů o měřených jevech. Při zpracování dat byla nejprve stanovena absolutní četnost (*ni*), ze které byla vypočítaná

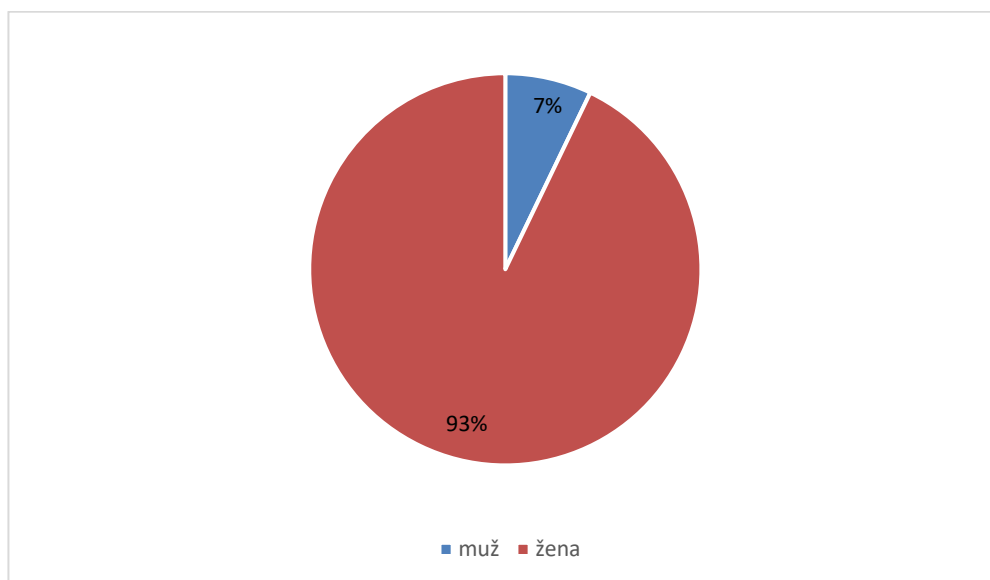
relativní četnost (f_i). Absolutní četnost udává hodnotu četnosti variant, zatímco relativní četnost udává podíl četnosti variant (Suchá, 2014). Vyhodnocení odpovědí bylo provedeno v programu Microsoft Office Excel 2016. Výsledky byly prezentovány pomocí grafů s absolutní nebo relativní četností, následně byly grafy okomentovány a doplněny o slovní hodnocení.

8 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

8.1 Charakteristika výběrového souboru

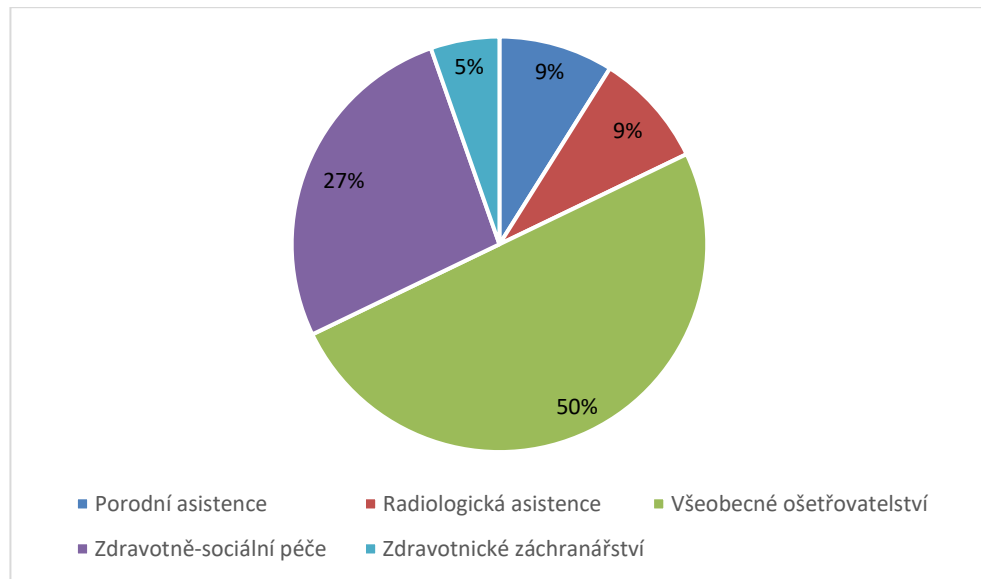
Průzkumný soubor tvořili studenti ze všech studijních bakalářských programů. Do průzkumu se bylo ochotno zapojit celkem 56 studentů, kteří svůj souhlas vyjádřili vyplněním všech otázek v dotazníku. Následně byly provedeny socio-demografické charakteristiky výzkumného souboru. Výběrový soubor tak představovalo celkem 56 respondentů, z nichž byla většina (52, tj. 92,9 %) žen a jen 4, tj. 7,1 % mužů.

Otázka č. 1 Jaké je Vaše pohlaví? (v %)

Obrázek 2 - Složení respondentů podle pohlaví

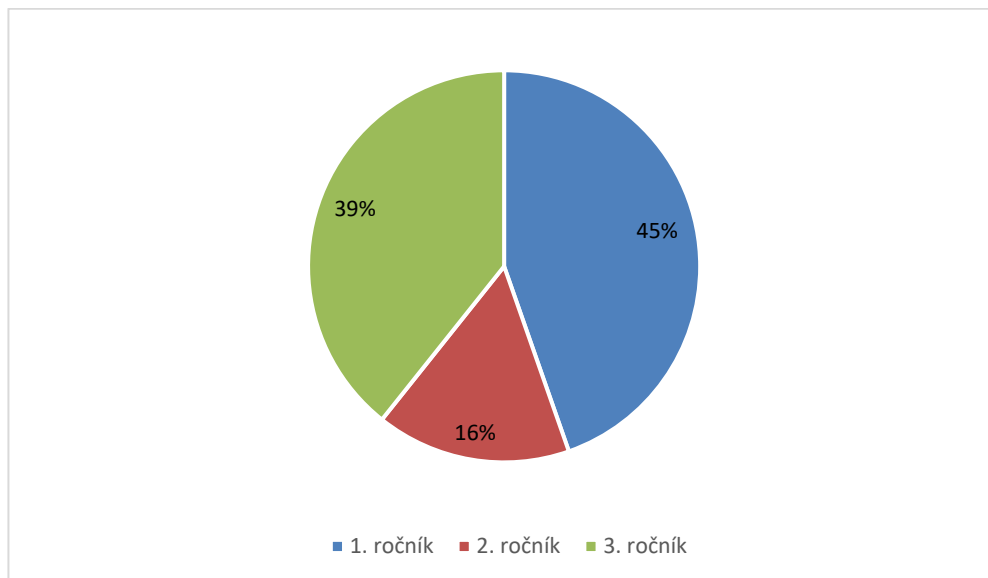
Otázka č. 2 Jaký obor studujete? (v %)

Obrázek 3 - Složení respondentů podle studijního oboru

V celém výběrovém souboru bylo 28 (56 %) studentů z oboru Všeobecné ošetřovatelství, 15 (27 %) z oboru Zdravotně sociální péče, 5 (8,9 %) studentů z oboru Radiologická asistence, 5 dalších studentů (8,9 %) z oboru Porodní asistence a 3 (5 %) z oboru Zdravotnické záchranářství.

Otázka č. 3 Jaký ročník studujete? (v %)

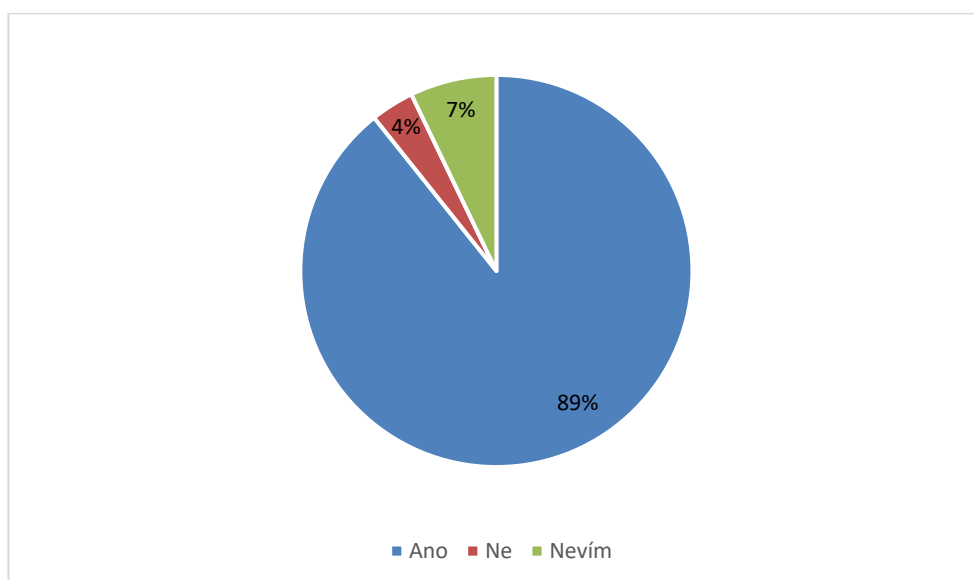
Obrázek 4 - Složení respondentů podle ročníku studia

Dále byli respondenti rozděleni podle ročníků, které navštěvují. Z celkového počtu bylo nejvíce (25, tj. 44,6 %) studentů z 1. ročníku. Druhý ročník byl zastoupen počtem 9 (16,1 %) studenty. A respondentů ze třetích ročníků bylo 22 (39,3 %).

8.2 Průzkumné otázky

Další otázky v dotazníku byly zaměřeny na zjišťování, zda by respondenti chtěli žít v manželství, zda chtějí mít děti, jaké plány mají do budoucna, ale i na zjištění, jaký nejčastější důvod spatřují pro uzavření manželství či naopak pro odkládání rozhodnutí pro založení rodiny. V rámci dotazníku byla respondentům položena nejprve otázka, zda by chtěli žít v manželství, přičemž nebylo upřesněno, zda se jedná o uzavření manželství mezi ženou a mužem či registrované partnerství.

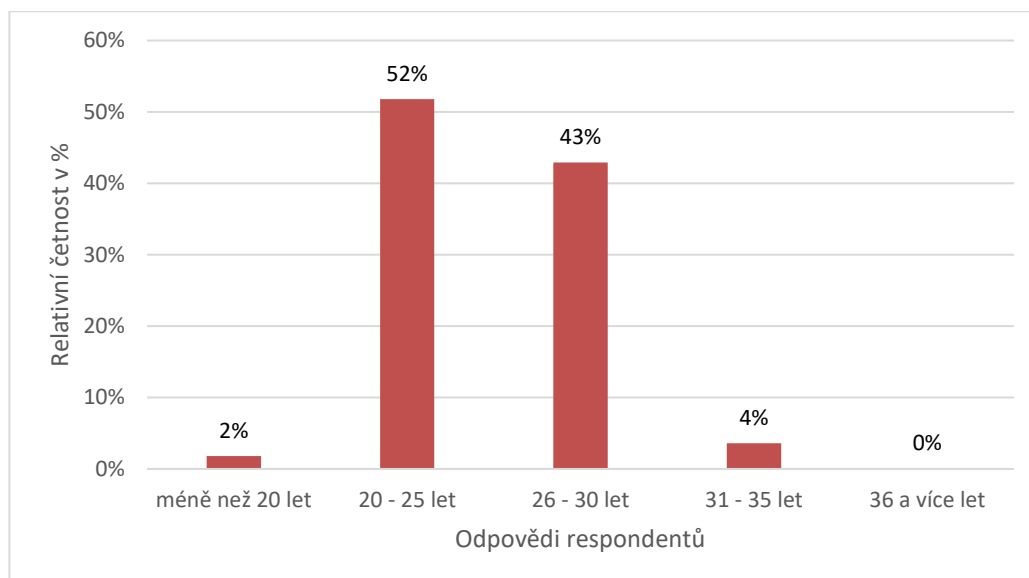
Otázka č. 4 Chtěl/a byste žít v manželství? (v %)

Obrázek 5 - Názor studentů, zda by chtěli žít v manželství

Z celkového počtu respondentů uvedla naprostá většina (89 %, tj. 50 osob), že by chtěli žít v manželství. Oproti tomu jen 2 dotázaní (4 %) by v manželství žít nechtěla. Zda chtějí či nechtějí žít v manželství, o tom dosud nejsou rozhodnutí 4 (7 %) dotázaní.

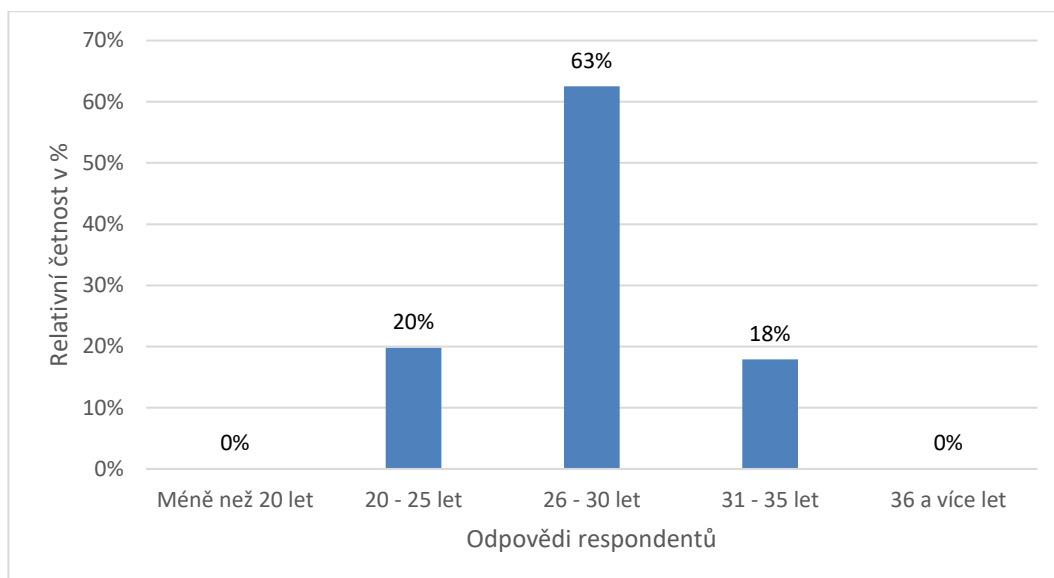
Otázka č. 5 Jaký je podle Vás ideální věk na uzavření manželství u žen? (v %)

Obrázek 6 - Věk uzavření manželství u žen

Další zjišťovaným údajem byl ideální věk pro ženu k uzavření manželství. U této otázky se většina (29, tj. 52 %) respondentů shodla, že ideální věk na uzavření manželství pro ženu je v rozmezí od 20 do 25 let. Dalších 24 dotázaných (48 %) se domnívá, že ideální věk pro ženu pro uzavření manželství je o něco více, a to mezi 26 až 30 lety. Pozdější věk mezi 31 až 35 lety uvedli jen 2 dotázaní (3 %) a 1 respondent uvedl, že ideálním věkem pro ženu ke vstupu do manželství je, pokud je ženě do 20 let. Oproti tomu se nikdo z dotázaných nedomnívá, že by bylo ideální, kdyby žena vstupovala do manželství až po 36. roce.

Otázka č. 6 Jaký je podle Vás ideální věk na uzavření manželství u mužů? (v %)

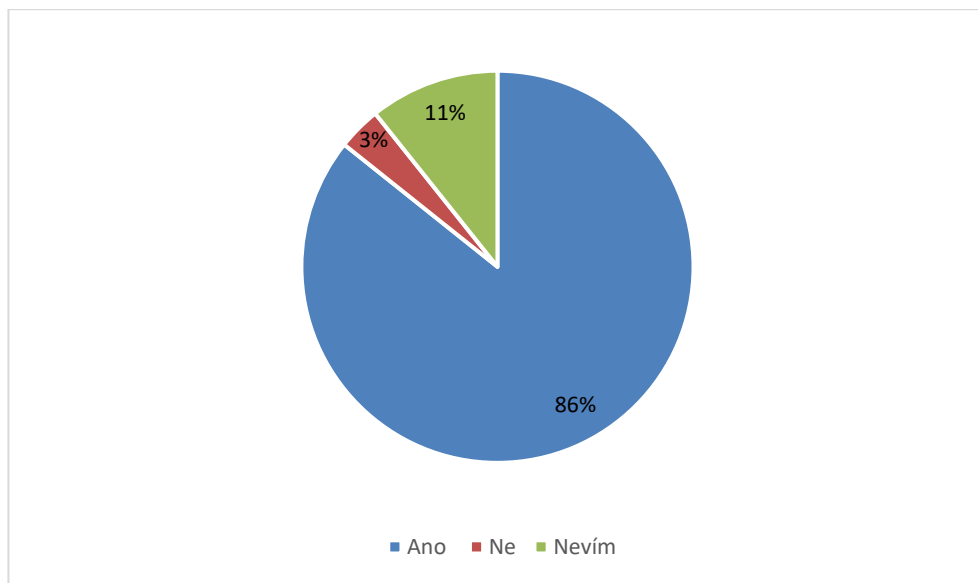

Obrázek 7 - Věk uzavření manželství u mužů

Při zjišťování, jaký je podle nich ideální věk k uzavření manželství pro muže, se většina (35, tj. 63 %) respondentů domnívá, že ideální věk na uzavření manželství pro muže je v rozmezí od 26 do 30 let. Dalších 11 dotázaných (20 %) se domnívá, že ideální věk pro uzavření manželství je, pokud má muž 20 až 25 let. Pozdější věk mezi 31 až 35 lety uvedlo jen 10 dotázaných (17 %). Naopak žádný dotázaný si nemyslí, že je ideální pro uzavření manželství, pokud je muž mladší 20 let či mu je více jak 36 let.

Při porovnání výsledků odpovědí týkajících se zjištění ideálního věku pro uzavření manželství u ženy a muže se shodla většina respondentů na tom, že optimálně by nevěsta měla být ve věku mezi 20 až 25 lety a ženichovi by mělo být mezi 26 až 30 lety. Naopak podle respondentů není příliš ideální, pokud žena i muž vstupují do manželství mladší dvaceti let, obdobně není optimální, pokud jsou starší více jak 36 let.

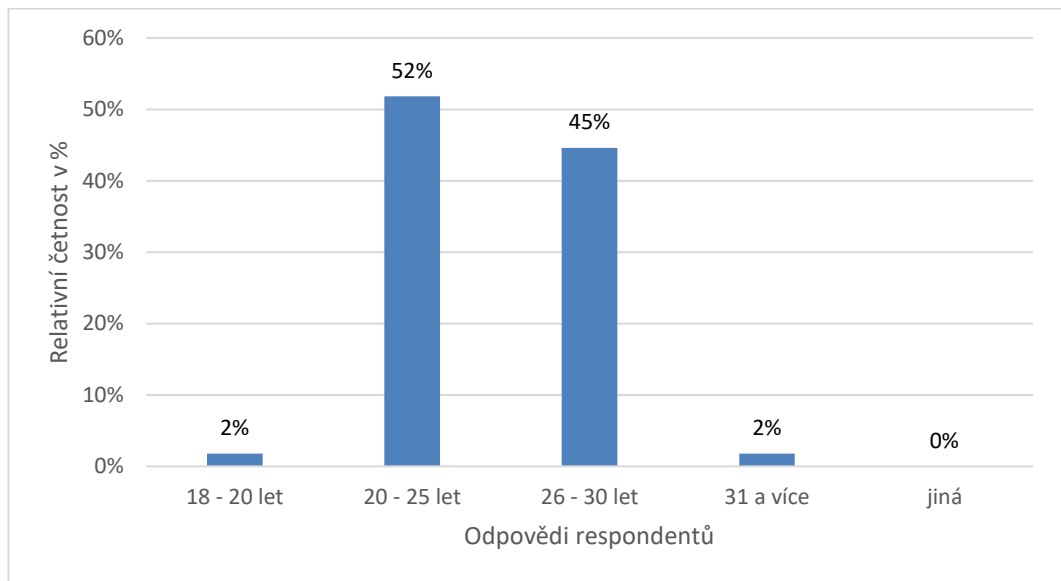
Otázka č. 7 Chtěl/a bys mít dítě/děti? (v %)

Obrázek 8 - Názor studentů, zda by chtěli mít dítě

Další otázka se týkala zjištění, zda by respondenti chtěli mít děti. Na tuto otázku jich naprostá většina (48, tj. 86 %) uvedla, že by dítě mít chtěla. Pouze 2 dotazovaní (3 %) odpověděli, že nechtějí mít dítě a 6 (11 %) respondentů dosud není rozhodnuto o tom, zda by chtěli mít děti.

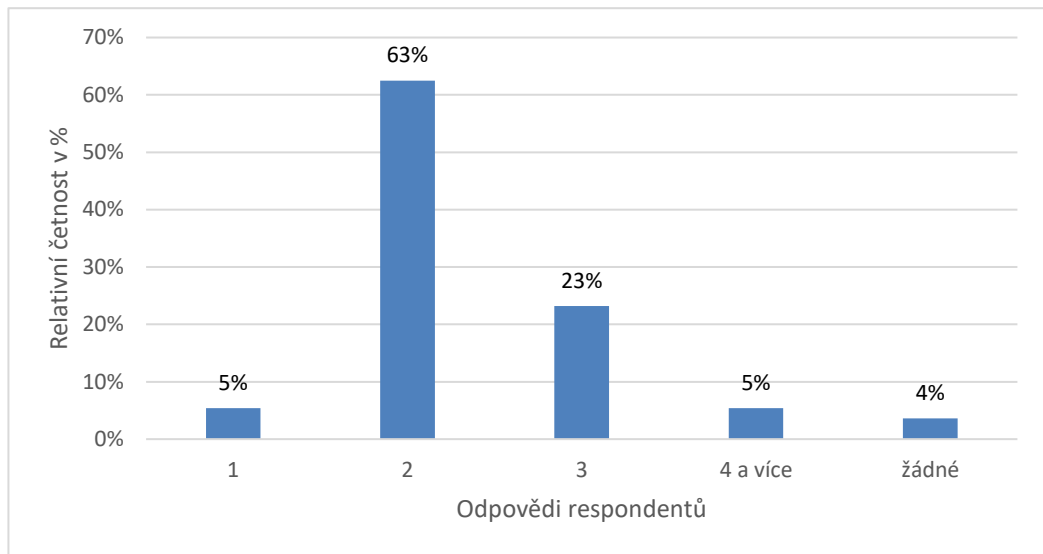
Otázka č. 8 Jaký je podle Vás optimální věk pro narození prvního dítěte? (v %)

Obrázek 9 - Optimální věk narození prvního dítěte

Více jak polovina (29, tj. 52 %) dotazovaných vybrala věk od 20 do 25 let. Druhou nejvíce vybíranou odpovědí bylo rozhraní 26 až 30 let, kterou potvrdilo 44 % dotázaných. Rozmezí mezi 18–20 lety vybral pouze jeden respondent. Stejně jako u věku 31 let a více.

Otázka č. 9 Kolik dětí byste chtěl/a mít? (v %)

Obrázek 10 - Počet dětí

Následně bylo zjišťováno kolik dětí by chtěli respondenti mít. Nadpoloviční většina, 35 (62,5 %) respondentů, odpověděla, že by chtěla mít dvě děti. Třináct (23,20 %) dotazovaných odpovědělo, že by chtěli mít tři děti. Jedno dítě by chtěli mít 3 (5,40 %) respondenti. Stejný počet respondentů uvedl i možnosti 4 a více dětí. Žádné dítě si nepřeje 2 (4 %) dotazovaní.

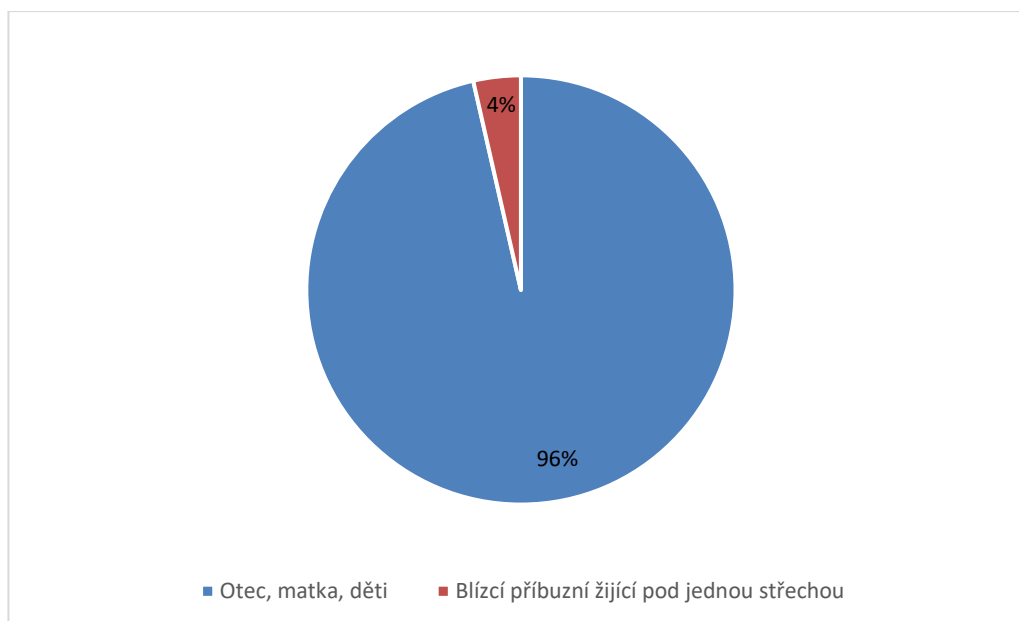
Otázka č. 10 Jaké jsou Vaše plány po absolvování bakalářského studia? (v %)

Tabulka 1 - Plány studentů po absolvování bakalářského studia

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Navazující magisterské studium	32	61 %
Založení rodiny	23	57 %
Sňatek	24	43 %
Kariéra	34	41 %
Cestování	17	30 %
Jiná	1	2 %
Celkem	131	234 %

V další otázce bylo zjišťováno, jaké mají respondenti plány do budoucna. Respondenti dostali na výběr pět možností, přičemž jich mohli zvolit neomezený počet a také mohli připsat i další vlastní možnost. V této tabulce je tudíž zaznamenáno 131 responzí. Nejvíce vybranou možností po ukončení bakalářského studia bylo budování kariéry, kterou uvedlo 61 % dotázaných. Pokračování v navazujícím magisterském studiu má v plánu 57 % respondentů. Až na třetím místě se tak objevilo mezi plány do budoucna uzavření manželství (43 %) a založení rodiny (41 %). Z celkového množství responzí má v plánu 30 % dotázaných v budoucnu cestovat a další 2 % plánuje jinou volbu, jako například stavbu rodinného domu.

Otázka č. 11 Jaká je Vaše představa ideálního rodinného soužití? (v %)

Obrázek 11 - Představa studentů o rodinném soužití

Pro naprostou většinu představuje ideální rodinné soužití otec, matka a děti. To potvrdilo 96 % dotázaných. Další 4 % uvedla, že jako ideální možnost rodinného soužití si představují žít s blízkými příbuznými pod jednou střechou. Žádný z respondentů nevidí ideální volbu ve složení rodič samoživitel a děti či jinou.

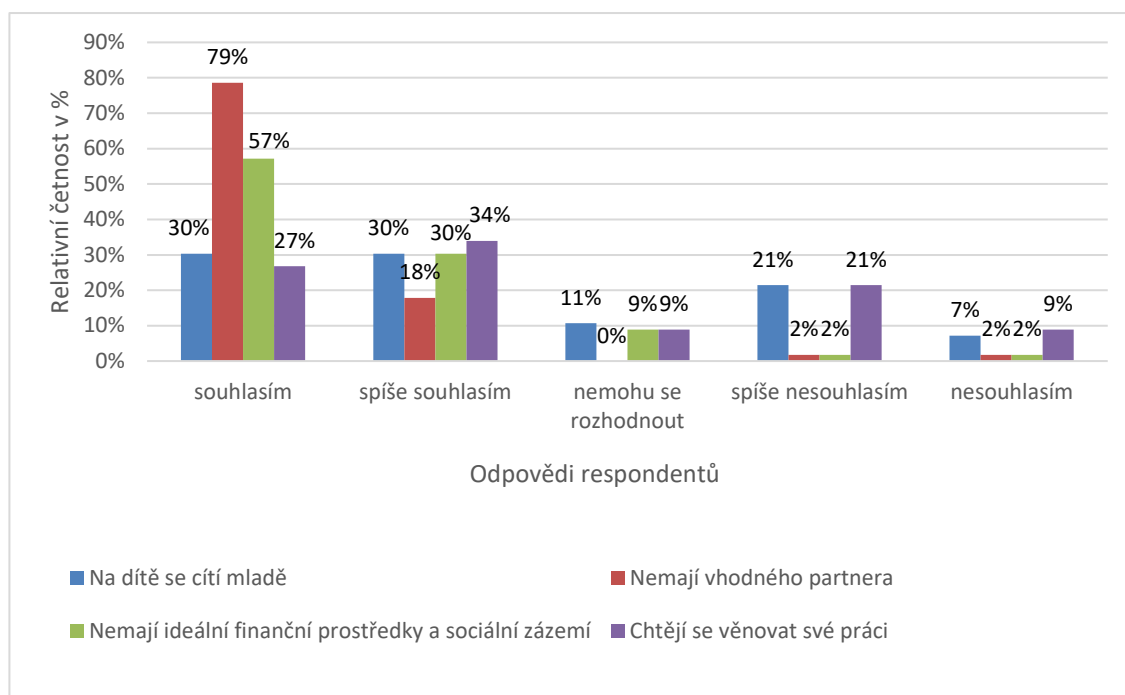
Otázka č. 12 Jaký důvod je podle Vás rozhodující při vstupu do manželství? (v %)

Tabulka 2 - Důvody ke vstupu do manželství

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
Láska	45	80 %
Dlouhodobé partnerské soužití	41	73 %
Finanční zázemí	18	32 %
Těhotenství	11	20 %
Jiná	0	0 %
Celkem	115	205 %

Dále byl zjišťován, jaký by byl podle respondentů rozhodující důvod pro uzavření manželství. Opět měli na výběr několik možností, z nichž mohli vybrat i více variant. Jak je zřejmé z tabulky, nejčastějším důvodem pro uzavření manželství je láska, na čemž se shodlo 80 % dotázaných. Druhým důvodem pro vstup do manželství je dlouhodobé partnerské soužití, což potvrdilo 73 % respondentů. Třetina (32 %) dotázaných se domnívá, že možným důvodem k uzavření manželství může být finanční zázemí a pouze pětina (20 %) připouští jako důvod k uzavření sňatku těhotenství.

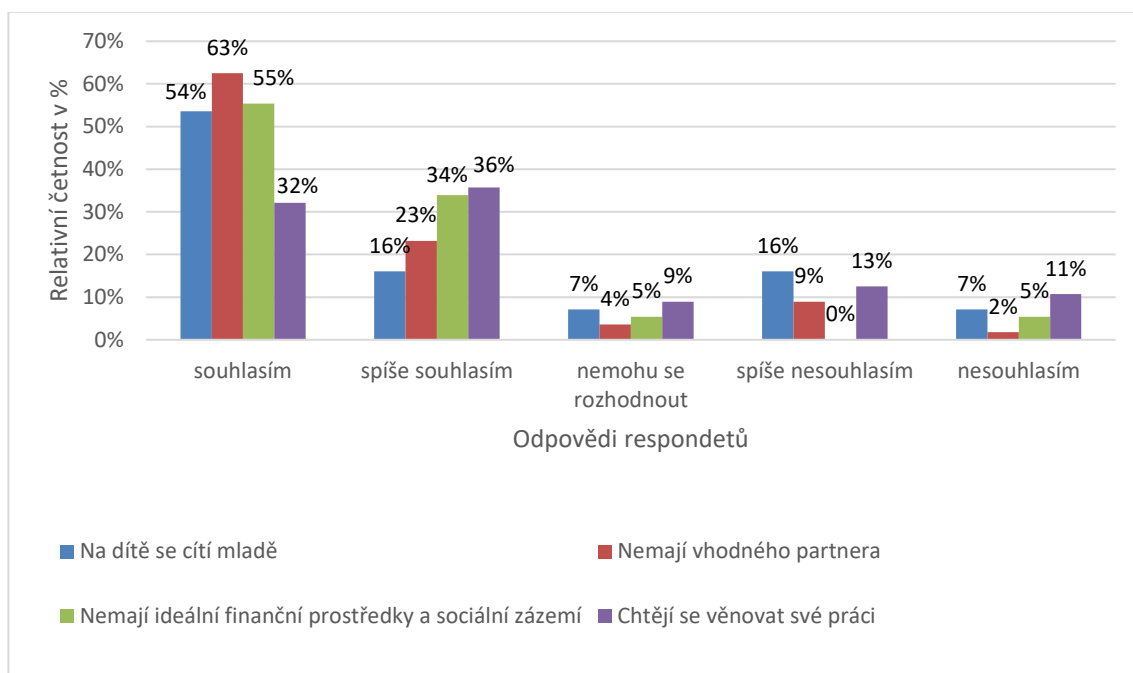
Otázka č. 13 Jaký z uvedených důvodu mohou mít ženy k odkladu rodičovství? (v %)

Obrázek 12 - Důvody žen k odkladu rodičovství

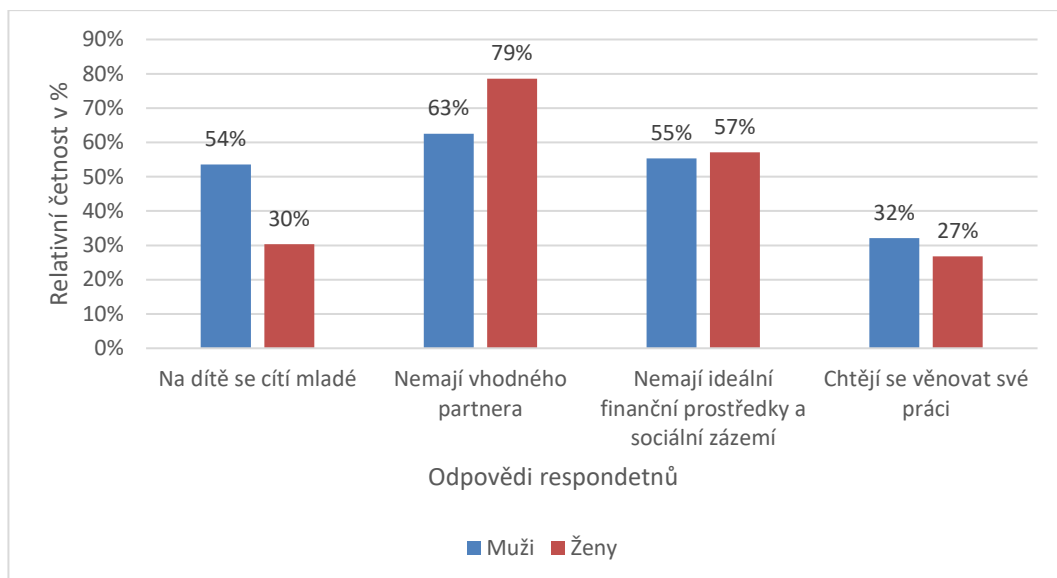
Tato otázka zjišťovala důvody, které mohou mít ženy a které stojí za tím, že rodičovství zatím odkládají. Respondenti měli na výběr několik tvrzení, jež mohli podpořit souhlasem nebo naopak s ním nesouhlasem. U této otázky měli respondenti vybrat, jak se ztotožňují s tvrzeními. U první možnosti „Na dítě se cítím mladě“ 30 % dotázaných vyjádřilo souhlas, stejný podíl respondentů odpověděl, že spíše souhlasí. U tohoto tvrzení se 11 % lidí nemohlo rozhodnout. Dokonce 21 % respondentů s tímto důvodem pro odklad spíše nesouhlasí. A 7 % s tímto důvodem rozhodně nesouhlasí. K dalšímu tvrzení, že „nemají vhodného partnera“ vyjádřilo souhlas 79 % dotázaných, spíše souhlasím jako odpověď vybralo 18 % respondentů. Možnost nemohu se rozhodnout nevybral žádný respondent. Odpovědi spíše nesouhlasím a nesouhlasím byly vybrány vždy pouze 2 % respondentů. Další možnost byla „nemají ideální finanční prostředky a sociální zázemí“ s tímto tvrzením souhlasilo 57 % respondentů, 30 % respondentů s tvrzením spíše souhlasí, 9 % respondentů se nemohlo rozhodnout. Spíše nesouhlasím a nesouhlasím byly stejně jako u předchozího tvrzení vždy 2 % respondentů. „Chtějí se věnovat své práci“ s tímto tvrzením souhlasilo 27 % respondentů, spíše souhlasilo 34 %. Možnost nemohu se rozhodnout si vybralo 9 % respondentů. Odpověď „spíše nesouhlasím“ byla vybrána u 21 % dotázaných. Rozhodně nesouhlasilo s tímto tvrzením 9 % dotázaných.

Otázka č. 14 Jaký z uvedených důvodu mohou mít muži k odkladu rodičovství? (v %)

Obrázek 13 - Důvod mužů k odkladu rodičovství

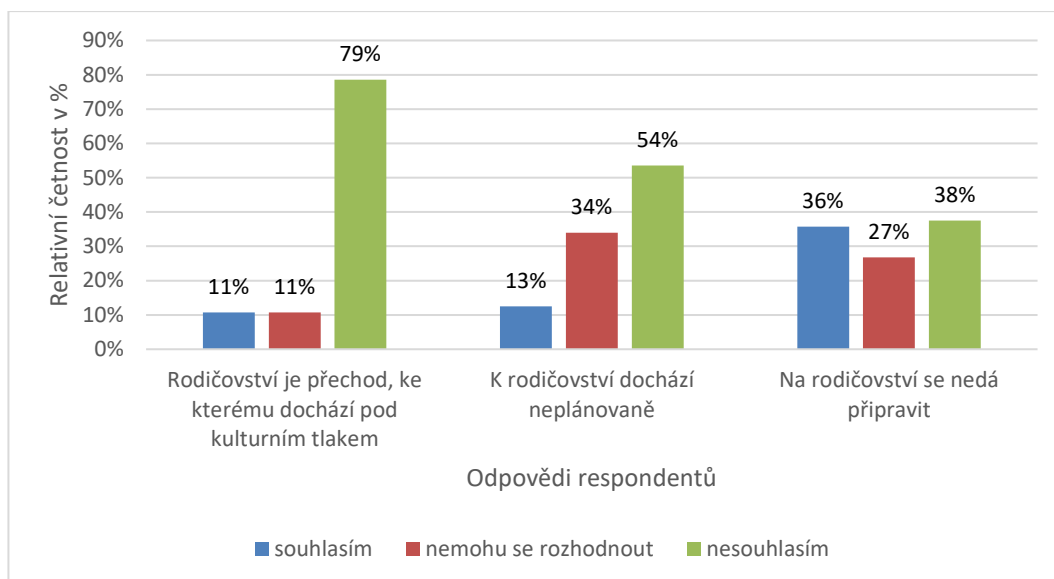
Další otázka byla stejná, jako předchozí, akorát se zaměřovala na důvody pro odklad manželství u mužů. U otázky si měli respondenti vybrat, jak se ztotožňují s tvrzením. U prvního tvrzení, že se na dítě cítí mladě, vyjádřilo svůj souhlas 54 % respondentů, spíše souhlasím vybralo 16 %, že se nemohli rozhodnout jako odpověď vybralo 7 % respondentů. S tvrzením spíše nesouhlasilo 16 % respondentů a svůj nesouhlas vyjádřilo 7 % dotazovaných. S druhým tvrzením, že nemají vhodnou partnerku souhlasilo 63 % respondentů, spíše souhlasím vybralo 23 %, že se nemohli rozhodnout odpověděla 4 % respondentů. Možnost spíše nesouhlasím byla vybraná v 9 % a nesouhlas s tvrzením uvedla jen 2 % ze všech dotazovaných. K tvrzení, zda za svůj odklad rodičovství považují to, že nemají finanční prostředky a sociální zázemí vyjádřilo svůj souhlas 55 % dotazovaných a s tvrzením spíše souhlasilo 34 %. Možnost nemohu se rozhodnout byla vybrána 5 % respondentů, spíše nesouhlasím nevybral nikdo a svůj nesouhlas s tvrzením uvedlo 5 %. U tvrzení, že se muži chtějí věnovat své práci, a proto odkládají rodičovství uvedlo svůj souhlas 32 % respondentů, spíše souhlasilo 36 %. Nemohlo se rozhodnout 9 % respondentů, dalších 13 % z nich uvedlo, že s tvrzením spíše nesouhlasí a rozhodně nesouhlasilo 11 % dotazovaných.

Obrázek 14 - Srovnání souhlasu s nejčastějším důvodem k odkladu rodičovství

Pokud bychom srovnali uvedená tvrzení týkající se žen a mužů, je zřejmé, že nejvíce respondentů je přesvědčeno, že, a to jak pro ženu, tak i pro muže, je nejčastějším důvodem pro odkládání rodičovství skutečnost, že dosud nemají vhodného partnera. Oproti tomu nejméně respondentů si nedomnívá, že lidé (ženy i muži) odkládají vstup do rodičovství z důvodu, že se chtějí věnovat své práci.

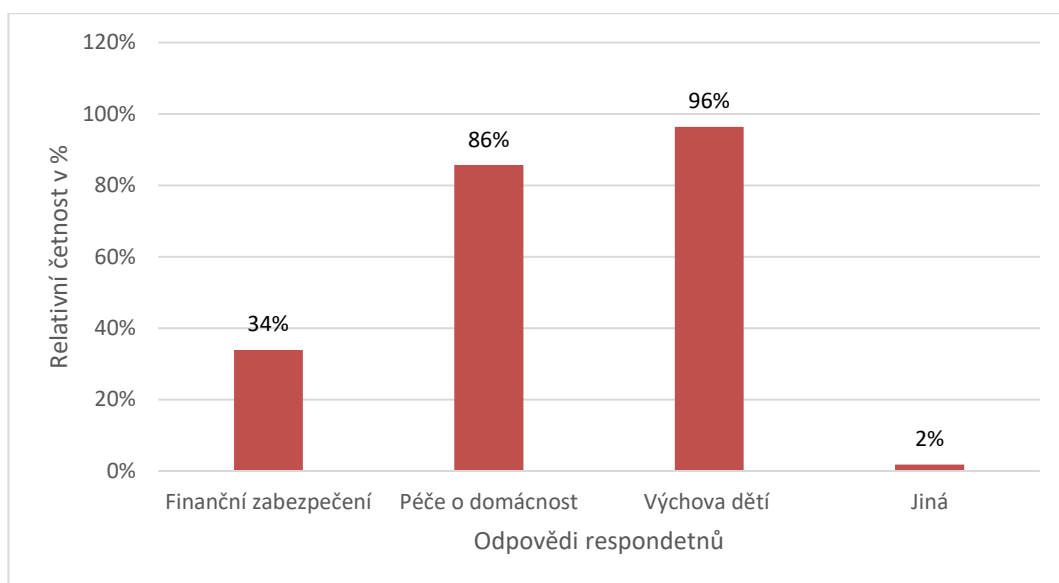
Otázka č. 15 Vyjádřete prosím svůj souhlas nebo nesouhlas s následujícím tvrzením? (v %)

Obrázek 13 - Názor studentů na rodičovství

U otázky č. 15 se měli respondenti vyjádřit svůj souhlas s tvrzeními ve vztahu k rodičovství. Je zcela zřejmé, že se všemi tvrzeními se většina respondentů neztotožnila. Nejvíce (79 %) dotázaných nesouhlasilo s tvrzením, že rodičovství je přechod, ke kterému dochází pod kulturním tlakem. K uvedenému tvrzení se přiklonilo jen 11 % respondentů. Rovněž s tvrzením, že k rodičovství dochází neplánovaně se neztotožnilo více jak polovina (54 %) dotázaných, výrok potvrdilo jen 13 % respondentů. I s posledním výrokiem, že na rodičovství se nedá připravit, nesouhlasilo nejvíce (38 %) respondentů, naopak opačný názor vyjádřilo 36 % dotázaných. Z uvedených výsledků jednoznačně vyplývá, že nejvíce respondentů se domnívá, že na rodičovství se lze připravit, dochází k němu plánovaně a nelze jej považovat za přechod, ke kterému dochází pod kulturním tlakem.

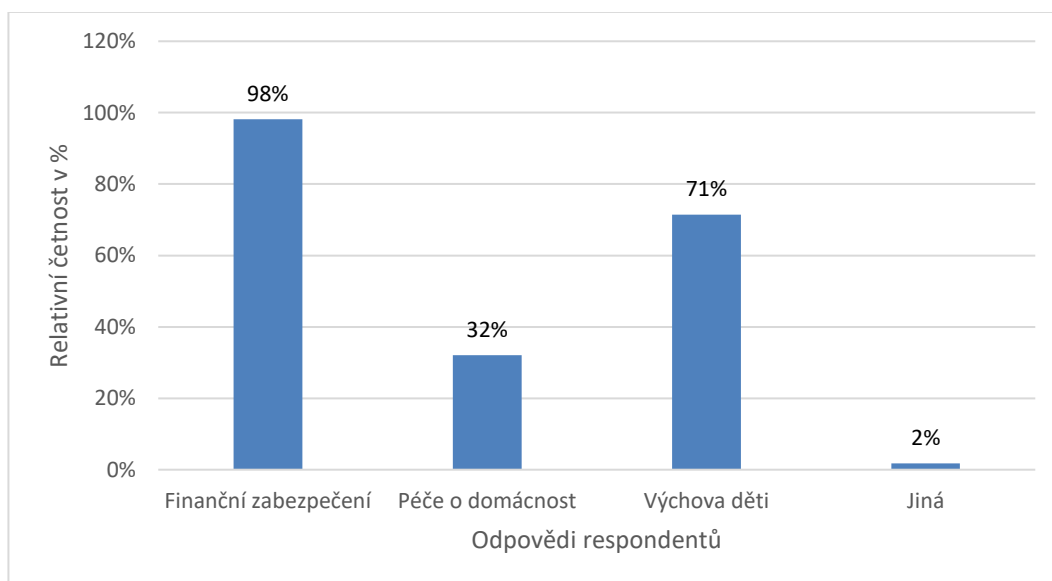
Otázka č. 16 Jaká je podle Vás významná role ženy při zajištění rodiny? (v %)

Obrázek 14 - Role ženy při zajištění rodiny

V předposlední otázce měli respondenti určit významnost role ženy při zajištění rodiny. Na výběr měli respondenti ze tří úloh, a dále mohli zvolit svoji další. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že nejvýznamnější rolí ženy při zajištění domácnosti je výchova dětí, o čemž se domnívá 96 % respondentů. Další důležitou rolí je péče o domácnost, o čemž je přesvědčeno 86 % respondentů. A ženu do role související s finančním zajištěním domácnosti dosadilo jen 34 % dotázaných. V jednom případě respondent uvedl, že žena má v rodině více rolí, neupřesnil však jaké.

Otázka č. 17 Jaká je podle Vás významná role muže při zajištění rodiny? (v %)

Obrázek 15 - Role muže při zajištění rodiny

Poslední otázka byla stejná jako předchozí, avšak zjišťovala významnost rolí při zajištění rodiny v případě muže. Podle respondentů patří k nejdůležitější roli muže při zajištění rodiny finanční zabezpečení, kterou potvrdilo 55 responzí (98 % respondentů). Jako další významná role byla vybrána výchova dětí, tato odpověď byla vybrána 40 (74 % respondentů). Oproti tomu role související s péčí o domácnost byla mužům přidělena jen 18 responzemi (32 % respondentů). Opět se objevila jedna odpověď s komentářem, že existují pro muže i další role, které však nebyly blíže specifikovány.

9 DISKUSE

Tato část bakalářské práce se zabývá diskusí nad získanými výsledky, které vyplynuly z dotazníkového šetření a porovnáváním s jinými průzkumy či odbornou literaturou. V diskusi budou zhodnoceny průzkumné otázky, které se zajímaly o to, jak studenti pomáhajících profesí na Fakultě zdravotnických studií Univerzity Pardubice vnímají hodnoty, rodiny a jaké mají představy o své budoucí rodině.

Průzkum probíhal napříč ročníky i obory. Z celkového počtu 56 respondentů bylo 92,9 % žen a 7,1 % mužů.

Z oborů byl nejvíce zastoupen obor Všeobecná sestra, na dotazník odpovědělo 28 respondentů. Druhým nejčastěji zastoupeným oborem byl Zdravotně-sociální pracovník – 15 respondentů. Pět respondentů odpovídalo za obory Porodní asistentka a Radiologický asistent. Za obor Zdravotnický záchranář odpověděli 3 respondenti.

Nejvíce zastoupený ročník mezi respondenty byl 1. ročník (45 %). 2. ročník byl zastoupen pouze 16 % a 3. ročník 39 %.

Průzkumná otázka č. 1: Jak respondenti vnímají hodnotu rodičovství a manželství?

K první průzkumné otázce se vztahuje 8 otázek z dotazníku. Konkrétně tyto otázky: 5, 6, 8, 13, 14, 15, 16 a 17.

ČSÚ (2020) uvádí, že věková hranice snoubenců, kteří chtějí uzavřít sňatek se v průběhu let zvyšuje. Častěji dochází ke sňatku ve vyšším věku (35 let a více) naopak snoubenců v nižším věku (25 let a mladších) ubývá. Ze statistiky vyplývá, že průměrný věk nevěst narostl od roku 2001 do roku 2019 až o 5,6 let z 28,3 na 33,9 let. U ženichů se tento věk za stejné období zvýšil o 5,5 let z 31,3 na 36,8 let. Z výsledků dotazníkového šetření podle nadpoloviční většiny odpovědí vyplývá, že ideální věk pro vstup do manželství u žen je v rozmezí 20–25 let. O ideálním věku pro vstup do manželství u mužů vybrala nadpoloviční většina respondentů možnost 26–30 let. Touto otázkou se ve své bakalářské práci s názvem Představy mladých lidí o manželství a rodičovství zabývala i Němcová (2011), kde se respondenti shodli na stejném věkovém rozmezí 25–29 let u mužů i u žen. Překvapuje mě, že i po deseti letech mají studenti z odlišných škol a oborů podobný názor na věk při vstupu do manželství.

Dochází ke zvyšování věku při narození prvního dítěte. Nejčastěji uváděný věk pro narození prvního dítěte je u žen do 25 let. Ovšem v případě mužů je častěji zmiňováno rozmezí 25–30 let. Na odkládání početí dítěte do vyššího věku má vliv vzdělání a představy mladých lidí o počtu dětí v rodině. Jedinci, kteří upřednostňují početnější rodinu, preferují jako ideální věk k narození prvního dítěte nižší věkovou hranici (Chaloupková, 2010). Podobné výsledky vyplývají i z průzkumu této práce. Větší polovina respondentů by dítě chtěla v rozmezí 20 až 25 let, ta méně početná půlka v rozmezí 26–30 let.

Otázky č. 13 a 14 zjišťovaly, jaký důvod podle respondentů mohou mít ženy a muži k odkladu rodičovství. Nadpoloviční většina respondentů se shodly, že odklad rodičovství je jak u mužů, tak u žen zapříčiněno tím, že doposud nemají vhodného partnera. V porovnání s bakalářskou prací Valvodové (2010) s názvem Postoj vysokoškolských studentů k budoucí rodině a rodičovství, ze které vyplývá, že dítě a rodičovství mladí lidé odkládají z důvodu finančního zajištění rodiny.

Kačurová (2011) ve své diplomové práci rozebírá tvrzení, že k rodičovství dochází pod sociálním tlakem, u odpovědí se respondenti rozdělili zhruba na dvě poloviny, kdy jedna polovina s tvrzením souhlasila a uvedla, že sociální tlak společnosti na to mít dítě vnímala hodně a druhá polovina tlak společnosti nezaznamenala. Z průzkumu této práce vyšlo, že toto tvrzení naprostá většina respondentů odmítá. Jurčiková (2015) se ve své práci s názvem Možnosti výchovy a vzdělávání v oblasti přípravy na rodičovství v ČR, píše, že rodiče mají mnoho možností, jak se na rodičovství připravit. Přesto ve své práci uvádí, že skoro polovina respondentů tvrzení, že se na rodičovství dá připravit zpochybňuje, respondenti argumentují tím, že každé dítě je individuální a získané informace o rodičovství v praxi nemusí být přínosné. V této práci větší část respondentů s tvrzením nesouhlasila. S posledním tvrzením, že k rodičovství dochází neplánovaně nadpoloviční většina respondentů nesouhlasí. Plánované rodičovství lze rozdělit na pozitivní, kdy se cíleně pár snaží o početí potomka a negativní, které se snaží zabránit nežádoucímu početí za pomoci antikoncepce (Pařízek, 2014).

Z výzkumu STEM TRENDS (2015) vyplývá, že více než polovina populace v ČR (58 %) nesouhlasí s tradičním rozdělením rolí v rodině, kdy žena má zastávat péči o dítě a muž má zabezpečit rodinu finančně. Avšak z průzkumu této práce vyplývá, že nadpoloviční většina respondentů roli ženy v domácnosti vnímá především ve výchově dětí a péči o domácnost. Významnou roli v domácnosti u mužů podle respondentů tvoří finanční zabezpečení a výchova dětí.

Průzkumná otázka č. 2: Jakou představu mají respondenti o své budoucí rodině a manželství?

K druhé průzkumné otázce se vztahuje celkem 6 dotazníkových otázek. Konkrétně otázky: 4, 7, 9, 10, 11 a 12.

První zkoumaná otázka se zabývala tím, zda respondenti chtějí žít v manželství. Absolutní většina dotázaných by v manželství žít chtěla. Avšak v této době narůstá počet lidí, kteří chtějí zůstat sami, protože žít samostatně jim vyhovuje. Mají více času věnovat se svým zálibám a kariéře (Deník.cz, 2015)

Otázky č. 7 a 9. se zaměřovaly na to, zda by respondenti chtěli mít dítě a pokud ano, tak kolik. Nadpoloviční většina respondentů by chtěla mít dvě děti. S těmito výsledky se shodují i výsledky bakalářské práce Kalinové (2020) s názvem Rodina z pohledu mladých dospělých.

Mezi nejčastější plány respondentů po ukončení bakalářského studia patří především kariéra, navazující magisterské studium, sňatek a založení rodiny. Valvodová (2010) ve své bakalářské práci došla k výsledkům, že respondenti do budoucna plánují pokračovat v magisterském studiu, rozvíjet se v profesní kariéře nebo vycestovat do zahraničí.

Český statistický úřad (2013) uvádí, že dochází ke snižování počtu úplných rodin, zároveň přibývá rodin neúplných, a hlavně domácností jednotlivců, kteří tvoří až třetinu hospodařících domácností v ČR. Přesto z průzkumu této práce vyplývá, že pro respondenty, je představa o jejich rodinném soužití v rodině úplné.

Otázka, která zjišťovala, jaké mohou mít studenti důvody ke vstupu do manželství, vyplynulo, že většina respondentů především možnosti láska a dlouhodobé partnerské soužití. K podobným výsledkům ve své práci došla i Kalinová (2020), kde se ovšem na prvním místě nacházelo těhotenství a až za ním láska a dlouhodobé soužití partnerů.

10 ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla současná rodina a rodičovství. Teoretická část práce se zabývala vymezením pojmu rodina, její typologií a funkcí. Dále se teoretická část zabývala proměnou rodiny ve společnosti, její problematikou a rodičovstvím.

V průzkumné části bakalářské práce byly vyhodnoceny a prezentovány výsledky dotazníkového šetření. Cílem průzkumu bylo zjistit, jakým způsobem studenti vnímají hodnotu rodiny, a jaký mají názor na založení rodiny. Na základě zpracovaných výsledků údajů, které vyplynuly z průzkumu mezi vysokoškolskými studenty, nebyly zjištěny významné názorové rozdíly, ve většině případů se jednalo o shodný názor většiny dotázaných.

Zdání, že téma manželství a rodičovství je pro studenty příliš vzdálené, je mylné. I pro ně představuje problém, který nechtějí obcházet, a to i přestože do budoucna většina z nich plánuje budovat kariéru či dále studovat.

Nelze popřít ani skutečnost, že věková struktura snoubenců se v čase změnila. Zvýšil se počet snoubenců ve věku 35 a více let, a naopak se snížilo zastoupení snoubenců mladších 25 let. Uvedený trend odpovídá vývoji věkové struktury celé české populace, ale děje se tak i díky důsledku odkládání vstupu do manželství do vyššího věku. Podle údajů Českého statistického úřadu v roce 2019 bylo uzavřeno celkem 54 870 manželství, přičemž 24 141 manželství zaniklo rozvodem. Naštěstí počet rozvodů v posledních pěti letech postupně klesá, a naopak roste počet uzavřených manželství.

Je zřejmé, že hodnota rodiny má stále důležitý význam. Respondenti vnímají rodinu, jako hodnotu, což je ve shodě s Giddensem (2013), rodina je brána jako nejvýznamnější socializační faktor ve vývoji jednotlivce, stejně jako školy a organizace, přispívají k osvojování si hodnot a názorů jedinců.

Většina studentů chce dále pokračovat v kariéře včetně dalšího studia. Avšak po ukončení studia plánuje jen méně než polovina uzavřít manželství, ještě o něco méně plánuje založit rodinu. Stále i mezi mladými převládá názor, že nejvýznamnější rolí při zajištění domácnosti je pro ženu výchova dětí a péče o domácnost. K hlavní roli muže naopak patří finanční zabezpečení rodiny.

Z výsledků dotazníkového šetření, který se zabýval průzkumem vnímání současné rodiny vysokoškolskými studenty, vyplynulo, že naprostá většina by chtěla žít v manželství.

Rovněž většina dotázaných uvedla, že by chtěla mít děti, přičemž více jak polovina by chtěla mít děti dvě.

Více jak polovina dotázaných se domnívá, že ideálně by nevěsta měla být ve věku mezi 20 až 25 lety a rovněž nejvíce respondentů se domnívá, že by ženichovi mělo být mezi 26 až 30 lety. Věk snoubenců se však mění podle vývoje věkové struktury ve společnosti a v důsledku toho se vstup do manželství posouvá do vyššího věku. (ČSÚ, 2020) Pro narození prvního dítěte je podle více jak poloviny dotázaných optimální věk od 20 do 25 let.

Po ukončení bakalářského studia plánuje nejvíce respondentů budovat svoji kariéru. Zároveň polovina dotázaných chce pokračovat v navazujícím magisterském studiu. Uzavření manželství se mezi plány do budoucna objevilo u méně než poloviny dotázaných, až po něm následovalo založení rodiny. Podle Chaloupkové (2012) je absolvování studia, vstup do zaměstnání, založení rodiny či partnerského soužití, považováno za součást přechodu do dospělosti, který je důležitý v procesu přijímání nových sociálních rolí, které jsou ve společnosti spojovány se statutem dospělého.

Úplné rodiny jsou z necelých 89 % tvořeny manželským párem, bez dětí nebo s dětmi, na neformální soužití druha a družky či registrovaných partnerství připadá 11 % (ČSÚ, 2013). V naprosté většině se respondenti shodli, že ideální rodinné soužití představuje otec, matka a děti. Rovněž se naprostá většina za nejčastější důvod pro uzavření manželství považuje lásku. Druhým důvodem pro uzavření manželství je dlouhodobé partnerské soužití.

Nejčastějším důvodem pro odkládání vstupu do manželství je podle respondentů skutečnost, že dosud nenašli vhodného partnera. Budování kariéry a práce naopak nepředstavují významnou překážku pro uzavření manželství. Demografický vývoj společnosti naznačuje odklon od původních rolí rodiny. Současní mladí lidé nemají takovou potřebu zakládat rodinu nebo vstupovat do manželství, jako generace předchozí. Mají ztíženou možnost získat vlastní zázemí, většinou je pro mladé lidi finančně nedostupné. Rostou také obavy mladých lidí, že nebudou schopni rodinu finančně zabezpečit nebo nebudou schopni fungovat jako rodič a celoživotní partner. (ČSÚ, 2009)

S předloženými tvrzeními, týkajícími se rodičovství, většina respondentů nesouhlasila. Naopak většina se domnívá, že se lze na rodičovství připravit. Dále podle respondentů rovněž k rodičovství většinou nedochází neplánovaně a předně jej vůbec nelze považovat za přechod, ke kterému dochází pod kulturním tlakem.

Nejvýznamnější rolí ženy při zajištění domácnosti je výchova dětí a péče o domácnost. Jen třetina dotázaných přisoudila ženě roli v souvislosti s finančním zajištěním domácnosti. Oproti tomu k nejvýznamnější roli muže při zajištění rodiny patří její finanční zabezpečení. Významná je však i role muže při výchově dětí.

Výsledky této bakalářské práce mohou být použity pro studijní účely ZSP. Z mého průzkumu vyšlo, že obory na FZS Univerzity Pardubice jsou koncipovány tak, aby se studenti naučili, jaké jsou hodnoty rodiny. Ve studijním programu zdravotně sociální péče se dotýkáme tématu rodina, rodičovství, manželství a jejich podpory, kterou si jistě zaslouží. V budoucím povolání se ZSP bude setkávat s rodinou a její podpora je nezbytná.

Těší mě, že jsem našla podobné postoje u studentů, kteří si plánují do budoucna žít rodinným životem, který přirozeně vede ke spokojenosti společenského života v souladu s koncepcí pomáhajících profesí.

11 POUŽITÁ LITERATURA

- FARKOVÁ, Marie, 2009. *Dospělost a její variabilita*. Praha: Grada. 136 s. ISBN 978-80-247-2480-5.
- FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada. 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
- GIDDENS, Anthony, 2013. *Sociologie*. Praha: Argo. 1052 s. ISBN: 978-80-257-0807-1.
- GILLERNOVÁ, Ilona a kol., 2011. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-247-2798-1.
- HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- CHALOUPKOVÁ, Jana a kol., 2010. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. 167 s. ISBN 978-80-7330-185-9.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JÁRA, Martin, 2007. Co znamená dnes rodina. *Psychologie dnes*. **13**(12), s. 30–33. ISSN 1212-9607.
- KOPŘIVA, Karel, 2016. *Lidský vztah jako součást profese*. 8. vyd. Praha: Portál. 152 s. ISBN 978-80-262-1147-1.
- KRÁTKÁ, Anna, 2018. *Hodnoty a potřeby člověka v ošetrovatelské praxi*. Zlín: UTB ve Zlíně. 156 s. ISBN 978-80-7454-764-5.
- MASÁKOVÁ, Václava, 2011. Psychologický pohled na vývoj rodiny a potřeby dětí. In: *Rodiče, děti a jejich problémy*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2011, s. 27–31. ISBN 978-80-904920-1-1.
- MATĚJČEK, Zdeněk, 2008. *Co děti nejvíc potřebují*. 5. vyd. Praha: Portál. 112 s. ISBN 978-80-7367-504-2.
- MATOUŠEK, Oldřich, 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktual. a dopl. vyd. Praha: Portál. 400 s. ISBN 978-80-262-0213-4.

- MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 312 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- MÜHLPACHR, Pavel, 2008. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD. 194 s. ISBN 978-80-7392-069-2.
- NOVOTNÁ, Kateřina a Iva KYSELÁ, 2019. *Moje děti, tvoje děti, naše šťastná rodina*. Praha: Grada. 200 s. ISBN 978-80-247-2891-9.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ, 2010. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s. 44 s. ISBN 978-80-87240-33-5.
- PULKRÁBKOVÁ, Kateřina, 2007. Co znamená dnes rodina. *Psychologie dnes*. **13**(12), s. 30–33. ISSN 1212-9607.
- PUNCH, Keith F., 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál. 152 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada. 208 s. ISBN 978-80-247-3470-5
- SOBOTKOVÁ, Veronika, 2014. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada. 152 s. ISBN 978-80-247-4042-3.
- SVATOŠOVÁ, Marie, 2012. *Víme si rady s duchovními potřebami nemocných?* Praha: Grada. 112 s. ISBN 978-80-247-4107-9.
- ŠULOVÁ, Lenka, 2007. Co znamená dnes rodina. *Psychologie dnes*. **13**(12), s. 30–33. ISSN 1212-9607.
- TRAPKOVÁ, Ludmila a Vladislav CHVÁLA, 2009. *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. 2. vyd. Praha: Portál. 224 s. ISBN 978-80-7367-561-5.
- URBAN, Lukáš, 2017. *Sociologie: Klíčová témata a pojmy*. Praha: Grada. 232 s. ISBN 978-80-247-5774-2.
- URBAN, Lukáš, 2011. *Sociologie trochu jinak*. 2. vyd. Praha: Grada. 272 s. ISBN 978-80-247-3562-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2007. *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 473 s. ISBN 978-80-1318-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

ČULÍK, Jan, 2010. Hodnoty lidí v České republice in: *Britské listy* [online]. [cit.2021-03-25]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/52709.html>.

ČSÚ, 2013. *Jaké je složení domácností v ČR?* [online]. [cit.2021-07-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307.

ČSÚ, 2009. Postavení rodiny v současné české společnosti in: *Statistický bulletin* [online]. [cit.2021-04-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-3102-08-za_rok_2008-r_postaveni_rodiny_v_soucasne_ceske_spolecnosti_se_zamerenim_na_oblast_jiznich_cekch.

ČSÚ, 2013. *Jaké je složení domácností v ČR* [online]. [cit.2021-08-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/jake_je_slozeni_domacnosti_v_cr20130307.

ČSÚ, 2020. Základní strukturální údaje ke sňatečnosti in: *Vývoj sňatečnosti v České republice* [online]. [cit.2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-snatecnosti-v-ceske-republice-2019>.

Česko v datech, 2016. *O rozvodech v Česku* [online]. [cit.2021-04-19]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/38-ne-vsechno-se-paruje-aneb-o-rozvodech-v-cesku/>.

Deník.cz, 2015. *Mladí samotáři v Česku. Proč jich přibývá?* [online]. [cit.2021-08-02]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/mladi-samotari-v-cesku-proc-jich-pribyva-20150730.html.

JURČIKOVÁ, Kateřina, 2015. *Možnosti výchovy a vzdělávání v oblasti přípravy na rodičovství v ČR* [online]. Hradec Králové [cit. 2021-07-29]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/8gqfn6/16370681>. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Leona Stašová, Ph. D.

KAČUROVÁ, Eva, 2011. *Psychologické aspekty pozdního rodičovství* [online]. Olomouc [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: https://theses.cz/id/e6kv01/DIPLOMOV_PRCE_final.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce doc. PhDr. Irena Sobotková, CSc.

KALINOVÁ, Denisa, 2020. *Rodina z pohledu mladých dospělých*. [online]. Pardubice [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/75804/KalinovaD_Rodina_z_pohledu_LH_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Lucie Hájková.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2020. *Kvalifikační standard porodní asistentka* [online]. MZČR: [cit. 2021-07-01]. Dostupné z <https://www.mzcr.cz/kvalifikacni-standard-porodni-asistentka/>.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2020. *Kvalifikační standard všeobecná sestra* [online]. MZČR: [cit. 2021-07-01]. Dostupné z <https://www.mzcr.cz/kvalifikacni-standard-vseobecna-sestra/>.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2020. *Kvalifikační standard radiologický asistent* [online]. MZČR: [cit. 2021-07-01]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/kvalifikacni-standard-radiologicky-asistent/>.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2020. *Kvalifikační standard Zdravotně-sociální pracovník* [online]. MZČR: [cit. 2021-07-01]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/kvalifikacni-standard-zdravotne-socialni-pracovnik/>.

Ministerstvo zdravotnictví České republiky, ©2020. *Kvalifikační standard Zdravotnický záchranář* [online]. MZČR: [cit. 2021-07-01]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/kvalifikacni-standard-zdravotnicky-zachranar/>.

NĚMCOVÁ, Kateřina, 2011. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. [online]. Praha [cit. 2021-07-29]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ezeri/Downloads/BPTX_2010_2_0_197093_0_84565.pdf. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Jiří Kučírek, Ph. D.

PAŘÍZEK, Antonín, 2015. *Co je plánované rodičovství* [online]. Porodnice.cz. [cit.2021-07-20]. Dostupné z: <http://www.porodnice.cz/tehotenstvi-a-z/co-je-planovane-rodicovstvi>.

Sociologický ústav AV ČR, 2018. *Sociologická encyklopedie* [online]. [cit.2021-07-05]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Spole%C4%8Dnost>.

SPOUSTA, Vladimír, 2008. Krize současné společnosti a proměny hodnot na přelomu tisíciletí in: *Pedagogika* [online]. č. 3 [cit.2021-07-05]. ISSN 2336-2189. Dostupné z: [https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2014/01/P_2008_3_04_Krize_241_252.pdf?fbclid=IwAR0h4R9o2JX5jVKvXBHh9d0ElZwm7GI9ZLHpZaB13RoGlvOmCUgrXaHqBXs_3_2008.indd\(cuni.cz\)](https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/files/2014/01/P_2008_3_04_Krize_241_252.pdf?fbclid=IwAR0h4R9o2JX5jVKvXBHh9d0ElZwm7GI9ZLHpZaB13RoGlvOmCUgrXaHqBXs_3_2008.indd(cuni.cz)).

STEM, 2015. *Rozdělení rolí v české rodině* [online]. Empirický výzkum pro demokracii [cit.2021-07-19]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/rozdeleni-roliv-ceske-rodine/>.

SUCHÁ, Ladislava, 2014. *Metodologie pro Informační studia a knihovnictví 2* [online]. [cit.2021-07-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/jaro2014/VIKBA31/um/46853727/Metodologie2_3_kontrola_popis_dat.pdf.

VALVODOVÁ, Jana, 2010. *Postoj vysokoškolských studentů k budoucí rodině a rodičovství*. [online]. České Budějovice [cit. 2021-07-29]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ezeri/Downloads/downloadPraceContent_adipIdno_16670.pdf. Bakalářská práce. Jihočeská Univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce Mgr. Veronika Benešová.

Zákony pro lidi, 2011. Vyhláška 55/2011 Sb. O činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. [cit.2021-07-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-55>.

12 PŘÍLOHY

Příloha A – <i>Dotazník</i>	64
-----------------------------------	----

Příloha A – Dotazník

Vážení respondenti,

jmenuji se Barbora Horníková, studuji obor Zdravotně-sociální pracovník na Univerzitě Pardubice. V rámci studia jsem se rozhodla vypracovat bakalářskou práci na téma Současná rodina a rodičovství pohledem studentů pomáhajících profesí.

Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, které vám zabere kolem deseti minut. Jedná se o zodpovězení sedmnácti otázek. Získaná data z dotazníku slouží pouze k účelům této bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji za váš čas, strávený vyplňováním dotazníku.

1) Jaké je vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž

2) Jaký obor studujete?

- a) Porodní asistent
- b) Radiologický asistent
- c) Všeobecná sestra
- d) Zdravotně-sociální pracovník
- e) Zdravotnický záchranář

3) Jaký ročník studujete?

- a) 1. ročník
- b) 2. ročník
- c) 3. ročník

4) Chtěli byste žít v manželství?

- a) Ano
- b) Ne

5) Jaký věk je podle Vás ideální na uzavření manželství u žen?

- a) Méně než 20 let
- b) 20–25
- c) 26–30
- d) 30–35
- e) 36 a více

6) Jaký věk je podle Vás ideální na uzavření manželství u mužů?

- a) Méně než 20 let
- b) 20–25
- c) 26–30
- d) 30–35
- e) 36 a více

7) Chtěli byste mít dítě/děti?

- a) Ano
- b) Ne

8) Jaký je podle vás optimální věk pro narození prvního dítěte?

- a) 18–20
- b) 20–25
- c) 26–30
- d) 30 a více
- e) Jiná odpověď, prosím vypište:

9) Kolik dětí byste chtěli mít?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4 a více
- e) Žádné

10) Jaké jsou vaše plány po absolvování bakalářského studia? (Lze zvolit více odpovědí)

- a) Navazující magisterské studium
- b) Založení rodiny
- c) Sňatek
- d) Kariéra
- e) Cestování
- f) Jiná odpověď, prosím vypište:

11) Jaká je vaše představa ideálního rodinného soužití?

- a) Otec, matka děti
- b) Blízcí příbuzný žijící pod jednou střechou
- c) Matka (rodič samoživitel) samoživitelka a děti
- d) Jiná odpověď, prosím vypište:

12) Z jakého důvodu byste se rozhodli pro vstup do manželství? (lze zvolit více odpovědí)

- a) Těhotenství
- b) Láska
- c) Finanční zázemí
- d) Dlouhodobé partnerské soužití
- e) Jiná odpověď, prosím vypište:

13) Jaké mají podle Vás ženy důvod k odkladu rodičovství? (vhodné prosím zakroužkujte)

a) Na dítě se cítí mladé	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
b) Nemají vhodného partnera	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
c) Nemají ideální finanční prostředky a sociální zázemí	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
d) Chtějí se věnovat své práci	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

14) Jaké mají podle Vás muži důvody k odkladu rodičovství? (vhodné prosím zakroužkujte)

a) Na dítě se cítí mladí	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
b) Nemají vhodnou partnerku	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
c) Nemají ideální finanční prostředky a sociální zázemí	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne
d) Chtějí se věnovat své práci	Ano	Spíše ano	Nevím	Spíše ne	Ne

15) Vyjádřete prosím svůj souhlas nebo nesouhlas s následujícími tvrzeními? (vhodné prosím zakroužkujte)

- a) Rodičovství je přechod, ke kterému dochází pod kulturním tlakem **Souhlasím x nesouhlasím**
- b) K rodičovství dochází neplánovaně **Souhlasím x nesouhlasím**
- c) Na rodičovství se nedá připravit **Souhlasím x nesouhlasím**

16) Jaká je podle Vás významná role muže při zajištění rodiny?

- a) Finanční zabezpečení
- b) Péče o domácnost
- c) Výchova dětí
- d) Jiná odpověď, prosím vypište:

17) Jaká je podle Vás významná role ženy při zajištění rodiny?

- a) Finanční zabezpečení
- b) Péče o domácnost
- c) Výchova dětí
- d) Jiná odpověď, prosím vypište: